

Slovenské pohrebníctvo

magazín nielen pre profesionálov

III/ 2016

nepredajné

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremáčnych služieb

ISSN 1339-2131

Pozývame Vás
SLOVAK FUNERAL 2016
10. - 12. 11. Trenčín

Katastrofy ľudského tela
Obnova vojnových hrobov
Smutné konce slávnych ľudí
Zabudnuté obete augusta 1968 - Sivák
Elektromobily - budúcnosť na cintorínoch

Príhovor

redaktora Pavla Onderu

Vážení čitatelia,

od začiatku roka 2006 pripravovalo zopár zanietených plán, ako pomôcť slovenskému pohrebníctvu. Zákony prevzaté ešte z dôb socializmu a živnostenský zákon z roku 1991 vyústili do prijatia zákona 470/2005 Z. z. o pohrebníctve, ktorý, povedzme si to otvorene, bol deravý ako sito. Umožňoval podnikanie garážovým firmám, pohrebné subjekty vznikali z večera do rána, pribúdalo sťažností zo strany verejnosti, a tá ťmahom ruky vo svojej bolesti vinila všetky pohrebné služby za pokazený pohreb a znevážení poslednú rozlúčku bez ohľadu na to, o akú pohrebku išlo. Na dlhoročných poctivcov sa tak znášala jedna vlna kritiky za druhou.

Vznikol tím, na čele s vyslovenými odborníkmi ako sú Ladislav Stríž, Vladimír Ecker a ďalší, ktorý začal hľadať riešenie nápravy. Za svoj prijali plán založiť organizáciu, ktorá bude môcť nielen zasiahnuť do aktuálnej situácie, ale bude aj dlhodobo dbať o dobré meno pohrebníctva. Zrealizovať založenie Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb si vyžadovalo čas. Prieskum medzi pohrebnými službami, príprava stanov, podmienky pre členov, voľba vedenia, príprava súčinnosti so štátnymi orgánmi, to všetko napokon vyvrcholilo dátumom 30. 8. 2006, kedy oficiálne vznikla SAPaKS. Prešlo už desať rokov a musíme konštatovať, že za činnosťou asociácie ostáva veľa pozitívnych výsledkov.

**10
rokov
na
Slovensku**

Až do roku 2010 prebiehala konsolidácia pomerov v pohrebníctve, profilovala sa členská základňa SAPaKS, následne asociácia vstúpila do EFFS – Európskej federácie pohrebných služieb. Jej vedenie zapracovalo pripomienky členov do nového zákona o pohrebníctve, ktorý bol prijatý v roku 2010. Nasledujúci rok vznikol časopis Slovenské pohrebníctvo, ktorý vďaka spolupráci s členmi SAPaKS začal prinášať aktuálne témy. Reagovali sme aj na podnety verejnosti a venovali sme sa jej problémom, publikovali riešenie jednotlivých prípadov v časopise.

Časopis začal prinášať komplexný pohľad na dianie na Slovensku pre úrady, ministerstvá, pracovníkov v zdravotníctve i médiá. Nesmieme zabúdať ani na výrobcov v oblasti pohrebníctva, ktorí sa významnou mierou podieľajú na jeho obsahu a prezentujú v ňom svoje novinky. Od roku 2015 je distribuovaný i podnikateľom a pohrebným službám v Českej republike, ktorí, samozrejme, na jeho stránkach dostali svoj priestor. V súčasnosti rokujeme so zástupcami maďarskej pohrebnej asociácie, ktorí by radi časopis doplnili vlastnými príspevkami a distribuovali ho doma vo svojom jazyku.

Asociácia medzitým vyriešila množstvo sťažností a káuz, zorganizovala školenia, prednášky, iniciovala vznik tradície výstavy pohrebníctva Slovak Funeral, podieľala sa na dohode o pravidelných konferenciách štátov V4 a v tomto roku bola prijatá v kanadskom Montreale za riadneho člena FIAT – IFTA, celosvetovej federácie pohrebníctva.

Za redakciu gratulujem!

Pavol Ondera

Slovenské pohrebníctvo - štvrtročník,
ročník VI., číslo III, september 2016

Vydavateľ

SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných
a kremačných služieb
Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava
IČO: 30869421

Šéfredaktor

Ladislav Stríž

Redakcia

PhDr. Marcel Lincényi, Pavel Ondera,
Mgr. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana
Voštenáková, Mgr. Pavol Ičo

Stáli prispievatelia

Ing. Denisa Halajová, PhD.,
doc. PhDr. Margita Jágerová, PhD.,
Peter Kicoš, Mgr. Peter Ondera, ThLic. Tomáš
Kotrlý, Th.D., Mgr. Jaroslav Šejvl

Grafika & design

Pavel Ondera

Fotografie

Pavel Ondera

Obálka

Paris, Le Bourget 2011
foto Pavel Ondera

Kontakt

+421 903 716 024
+421 903 756 679
www.pohrebnictvo.sk
e-mail: sapaks@sapaks.sk
e-mail: pohrebnictvo@pohrebnictvo.sk

Registrácia

MK SR č. EV 4257/11
ISSN 1339-2131

Tlačiareň

SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2,
821 06 Bratislava

Cena

Reálna cena 4,75 €, magazín je nepredajný,
distribúovaný zdarma na náklady vydavateľa
SAPaKS

Distribúcia

HENRIETTA direct marketing s.r.o.
henrietta@henrietta.sk
www.henrietta.sk

Vyšlo

15. septembra 2016

Nasledujúce vydanie

uzávierka 20. 11. 2016
distribúcia 15. 12. 2016

Partneri a sponzori

TOPA s.r.o., www.topa.sk
LAUK s.r.o., www.lauk.sk

Znak dvojazyčného obsahu na obálke

Výber z obsahu

Slovak Funeral sa blíži

Ide o akciu, ktorá je jediná svojho druhu na Slovensku. Dokonca aj v Českej republike, ktorá má väčší trh ako na Slovensku, sa takéto podujatie zatiaľ neorganizuje...
str. 4 - 5

Obnova vojnových hrobov

Na severovýchode Slovenska uskutočnila brigáda študentov z Nemecka, Slovenska a Čiech zameraná na obnovu hrobov nemeckých vojakov, ktorí padli na našom území počas prvej a druhej svetovej vojny...
str. 8 - 9

Prešovské pohrebníctva v podozrení

Ide o podozrenie na porušenie paragrafov zakazujúcich podnikať pohrebným službám v zdravotníckych zariadeniach. Obidve spomenuté pohrebné služby totiž sídlia v bezprostrednej blízkosti Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov...
str. 12 - 13

Katastrofy ľudského tela

Výstava Katastrofy ľudského tela putuje po celom svete. Je jedinečná tým, že je jediná svojho druhu na svete. Preto je aj každá hlava figuríny v Českej republike poistená na približne jeden milión korún. Podľa kurátora výstavy...
str. 18 - 19

Správa cintorínov Piešťany

Na cintorínach v Piešťanoch je možné, aby si záujemca objednal hrobové miesto dopredu vzhľadom na dostatočné voľné kapacity. Máme pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obyvateľov mesta Piešťany, ale územným plánom sú určené na rozšírenie...
str. 20 - 22

Seriál o dedení

Positívny dopad pre dediča z hľadiska skrátenia dopadu je novinka v konaní o dedičstve, v ktorom je dedičom maloletý alebo osoba zastúpená opatrovníkom. Doposiaľ musel byť takýto úkon zákonného zástupcu za maloletého...
str. 34 - 35

Úmrtia pri práci v poľnohospodárstve

Pri práci na poli – žatva – pracovali dva kombajny. Jeden z kombajnov začal horieť. Postihnutý vyšiel z kombajnu s hasiacim prístrojom v snahe uhasiť požiar, pričom bol zachytený časťou pohybujúceho sa kombajna. Utrpel...
str. 36 - 37

Elektromobily na cintorínach

Naším cieľom je byť ekologický a držať krok s dobou aj v rámci moderných technológií. Na prvom mieste sú u nás ľudia, ktorí nás navštevujú, a tak im chceme zlepšiť prepravu. Zároveň chceme uľahčiť správu....
str. 40 - 41

TAKÝTO BUDE TRETÍ ROČNÍK VÝSTAVY

Jedinečná medzinárodná výstava svojho druhu na Slovensku Slovak Funeral 2016 sa blíži. Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb v tomto čase v spolupráci s EXPO CENTER Trenčín aktívne pripravujú už v poradí tretiu kontraktáčno-predajnú výstavu pohrebníctva, ktorá sa uskutoční v dňoch 10. – 12. novembra 2016 na Trenčianskom výstavisku. O príprave tohto podujatia, ako aj o programe sme sa rozprávali s generálnym riaditeľom EXPO CENTER Trenčín Ing. Pavlom Hozlárom.

Už tretí rok budete organizovať výstavu Slovak Funeral. Prečo by odborníci z pohrebných a kremačných služieb v žiadnom prípade nemali na tomto podujatí chýbať?

Ide o prezentačnú akciu, ktorá je jediná svojho druhu na Slovensku. Dokonca aj v Českej republike, ktorá má väčší trh ako na Slovensku, sa takéto podujatie zatiaľ neorganizuje. Táto výstava má medzinárodný rozmer, pretože sa nám okrem vystavovateľov zo Slovenska ozývajú záujemci z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Rakúska, ktorí tu chcú aktívne vystavovať svoje produkty a služby, respektíve by sa chceli prísť pozrieť na podujatie, aby mohli zväziť svoju participáciu v ďalšom ročníku. Výstava Slovak Funeral sa koná každé dva roky, pričom má zaujímavý sprievodný program, o ktorý je vysoký záujem nielen zo strany odbornej verejnosti, ale aj médií. Táto výstava je určená jednak pre profesionálov, ktorí môžu vidieť aktuálne trendy v tejto oblasti, môžu tu nadviazať obchodné kontakty, ale samozrejme aj pre širokú laickú verejnosť, ktorá si tu môže pozrieť aktuálnu ponuku produktov a služieb. Zmyslom tohto podujatia je taktiež poukázať na fakt, že činnosť pohrebných a kremačných služieb, ktorá sa v mysliach ľudí väčšinou spája

Generálny riaditeľ Expo Center Trenčín Pavol Hozlár a predseda SAPaKS Ladislav Stríž na mieste konania súťaže vo výkope hrobov

Výstave predchádza množstvo rokovaní a pracovných schôdzok nielen v Trenčíne, ale po celom Slovensku a zahraničí

so smutnými stránkami života, keď sa lúčia so svojimi blízkymi, je dôležitou súčasťou dôstojnej rozlúčky so svojimi rodinnými príslušníkmi, priateľmi či známymi.

Tento rok okrem vystavovateľov pohrebných a kremačných služieb pozývate aj kamenárov, takže táto výstava bude mať v tomto ročníku oveľa širší rozmer.

My sme v Trenčíne doposiaľ organizovali špecializovanú výstavu kameňa pod názvom Kamenár. Žiaľ, zo skúseností z minulých ročníkov vieme, že ide o menšiu výstavu, pod čo sa podpísala zložitá situácia na tomto trhu. Spoločnosti a živnostníci z tejto oblasti totiž čelia dosť veľkému tlaku dovozu výrobkov z kameňa z Ázie. V tomto ročníku sme sa preto rozhodli umožniť všetkým kamenárom, aby sa zapojili do výstavy Slovak Funeral, ktorá je oveľa väčším podujatím a umožnili im tak širší priestor na prezentáciu svojich výrobkov a služieb. Pevne veríme, že viacerí kamenári sa aktívne zúčastnia na tomto podujatí, respektíve sa aspoň prídu pozrieť, aby sa vedeli rozhodnúť do budúcnosti. Zároveň dávame najavo tejto komunite, že vo februári budúceho roka nebudeme organizovať výstavu Kamenár samostatne.

O výstavu Slovak Funeral 2016 je vysoký záujem aj z pohľadu vystavovateľov, ktorí si, podľa našich informácií, rezervujú priestory už niekoľko mesiacov dopredu. Dokedy je možné si objednať priestor na vystavovanie?

Tie najlukratívnejšie miesta pre vystavovateľov sa mňajú, ale samozrejme, vždy sme ochotní vyjsť v ústrety záujemcom a nájsť priestor aj niekoľko týždňov pred podujatím. Výstavisko Trenčín má dostatočné kapacity pre tento typ podujatia.

Podujatie Slovak Funeral je známe aj svojim programom, ktorý priťahuje nielen odbornú verejnosť, ale aj médiá. Aj v tomto roku sa bude konať veľmi sledovaná súťaž vo výkope hrobov?

Áno, môžeme potvrdiť, že Slovenská asociácia kremačných a pohrebných služieb plánuje na výstave aj v tomto ročníku

organizovať súťaž vo výkope hrobov. Tu musím poďakovať pánu Ladislavovi Strížovi, ktorý má najväčšiu zásluhu nielen pri plánovaní nových ročníkov, ale on sám je dušou celého projektu, od jeho vzniku po súčasnosť. Verím, že tomu bude tak i naďalej. Výkop hrobov, upíri a podobné aktivity celkovo zvyšujú záujem o medzinárodnú výstavu Slovak Funeral. Z minulých ročníkov vieme, že sprievodné aktivity v rámci tejto výstavy sa stretli s oveľa väčšou pozornosťou médií, ako keď robíme marketingové kampane pri veľkých veľtrhoch, kde sú prezentované novinky z oblasti elektrotechniky a podobne. Som toho názoru, že výstava Slovak Funeral, ako aj sprievodné aktivity sú vhodné nástroje k tomu, aby sa široká verejnosť zamyslela nad témami pohrebníctva, ktoré sú súčasťou nášho života a je potrebné sa nimi zaoberať bez emócií.

Rozprával sa Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Medzinárodnú výstavu pohrebníctva Slovak Funeral už tradične otvára obľúbený slovenský herec Ivan Vojtek, ktorý je taktiež známy pod prezývkou Tuli. On sám na toto podujatie pozýva nielen odbornú, ale aj širokú verejnosť, pretože sa tam podľa neho jednoducho oplatí prísť.

Ivan Tuli Vojtek sa s predsedom Slovenskej asociácie kremačných a pohrebných služieb Ladislavom Strížom pozná od roku 2009. A prečo on sám tretíkrát prijal pozvanie otvoriť medzinárodnú výstavu Slovak Funeral? „Ladislav Stríž je priekopníkom prezentácie tém z pohrebných a kremačných služieb, či už prostredníctvom časopisu, ktorého som krstným otcom, alebo výstavy, ktorú som zvykol uvádzať. Som rád, že môžem verejnosti rozprávať aj o takto vážnej veci trochu odľahčene, zľahka, možno aj tak trochu s úsmevom, pretože väčšina Slovákov vníma smrť nesmierne vážne, čo je chyba, pretože o týchto témach treba aj tak trochu žartovať,“ hovorí Ivan Vojtek, ktorý poukazuje na mnohé pohreby, z ktorých sa stali veselé rozlúčky, keďže mnohí si dokonca za života reálne želali, aby ich rozlúčka bola veselá, a aby ich blízki netrúchlili, lebo slzy vietor osuší.

Na medzinárodnú výstavu Slovak Funeral 2016 by podľa Ivana Vojteka v prvom rade mali prísť všetci tí, ktorí pôsobia v slovenskom pohrebníctve, ale vítaná je aj široká verejnosť. „Pomôžem si citátom legendárnej vety z úžasného filmu Vesničko má středisková: „Bedřichu, jeď do Pelhřimova, prohlídni si krematorium, ať víš, do čeho jdeš.“ Myslím si, že každý by sa mal raz pozrieť na takúto výstavu jednak preto, aby si uvedomil, čo ho čaká, ale aj preto, aby si pozrel najmodernejšie trendy spojené s pochovávaním.“ Ako ďalej povedal Ivan Vojtek, výstava pohrebných

a kremačných služieb je taktiež priestorom pre seriózne pohrebne služby, ktoré sa nesnažia vytlčiť z pohrebu čo najviac peňazí, respektíve nepodporujú neférové obchodné praktiky.

Herec Ivan Vojtek výstavu Slovak Funeral prirovnáva k autosalónu, kde takmer pri každom aute stoja dve sporo oblečené slečny, ktoré leštia auto, akurát s tým rozdielom, že na výstave kremačných a pohrebných služieb hostesky leštia rakvy. V tejto súvislosti má vlastnú definíciu auta, ktoré je v niektorých prípadoch pohodlné ako húpacia kolíska, ale, žiaľ, najmä pri dopravných nehodách je nebezpečné ako rakva. „Musím sa priznať, že som pánovi Strížovi tak trochu aj vďačný zato, že som mohol prispieť k odkrývaniu rúška tajomna nad pohrebníctvom na Slovensku, ktoré by vôbec nemuselo byť smutné. Veď vo svete sú aj také národy, kde sa pri úmrtí blízkych tešia z toho, že ich zosnulý odišiel do večných lovísk,“ dodáva herec Ivan Vojtek, ktorý srdečne všetkých pozýva na výstavu Slovak Funeral 2016.

Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Podmienky súťaže

vo výkope hrobov

Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb SAPaKS spolu s výstaviskom Expo Center Trenčín vyhlasuje **Súťaž o najlepšie družstvo pohrebného remesla**

Podmienky pre prihlásenie

Prihlásiť sa do súťaže môžu Pohrebné služby, Pohrebníctva, správcovia cintorínov miest a obcí na Slovensku.

Dvojčlenné tímy musia tvoriť oficiálni zamestnanci (prípadne majitelia) Pohrebných služieb, Pohrebníctiev, správcov cintorínov.

Členovia tímu musia mať pracovný odev zreteľne označený firmovým znakom alebo nápisom mena firmy, mesta tak, aby bola ich identifikácia zreteľná.

Tímy musia používať ochranné pomôcky pri práci, vlastné náradie a nástroje. Je zakázané používať akékoľvek motorové zariadenia, bagre a pod.

Registrácia:

Prihlásiť sa do súťaže môžete elektronicky na sapaks@sapaks.sk alebo písomne na Slovenskú asociáciu pohrebných a kremačných služieb, Trojičné nám. 12, 821 06 Bratislava do 15.10.2016. Uveďte názov firmy, mesto obec, majiteľ, mená účastníkov.

Všetky potrebné informácie aktualizujeme na portáli výstavy www.slovak-funeral.sk

Podmienky súťaže

Miesto a čas konania:

Výstavisko Expo Center Trenčín, 10.11.2016 od 10⁰⁰ hodiny.

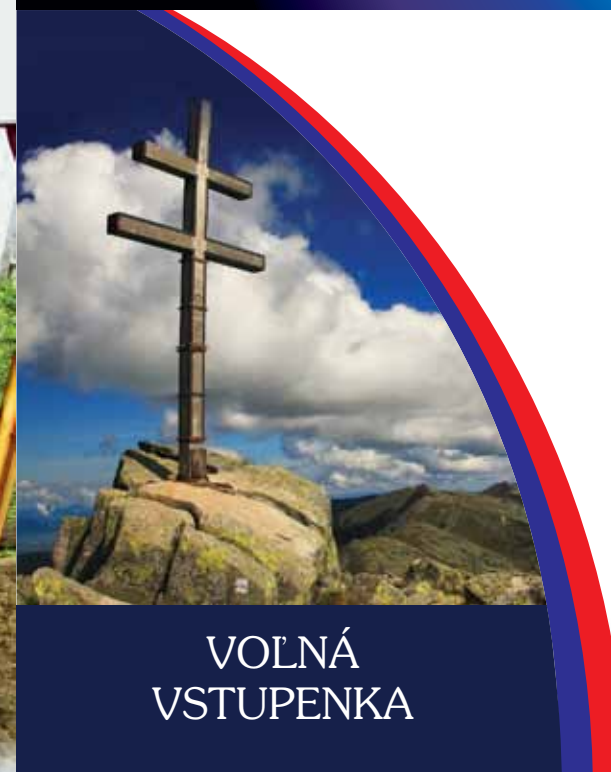
Priebeh súťaže:

Po odštartovaní začnú tímy s výkopom vylosovaného hrobového miesta. Tím, ktorý ukončí výkop privolá jedného z prítomných členov hodnotiacej komisie. Zapiše sa čas a tím bude čakať kým všetky ostatné družstvá neukončia svoje výkopy. Prebehne kontrola určených parametrov, ktoré sa zapisujú do hodnotiacich hárkov. Odšartuje sa ďalšia časť. Druhá etapa bude znamenať zasypávanie hrobovej jamy a úpravu povrchu. Po jej ukončení privolá tím člena komisie, ten zapiše čas a následne príde k hodnoteniu ostatnými členmi komisie.

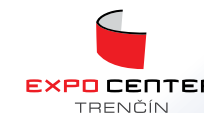
Sledované parametre:

1. Čas výkopu
2. Dodržanie predpísaných rozmerov (200x90x150cm)
3. Čas zasypávania
4. Konečná úprava hrobového miesta

Vyhlasenie výsledkov a udeľovanie cien po skončení je plánované na 16⁰⁰ hodinu. Víťaza predstavíme v našom ďalšom vydaní časopisu a na našom portáli www.pohrebnictvo.sk

VOLNÁ
VSTUPENKA

POZÝVAJÚ VÁS NA

Medzinárodná výstava zameraná na oblasť pohrebníctva

10. – 12. 11. 2016
Expo Center Trenčín

Iba riadne vyplnený ústriedok platí ako voľná vstupenka!

MENO

E-MAIL *

vyplniť návštevník

FIRMA / ADRESA

* poskytnutím e-mailovej adresy súhlasím so zasielaním informácií o následujúcom ročníku výstav

Program výstavy SLOVAK FUNERAL 2016

10.12.

- 09:00 Otvorenie výstavniska pre verejnosť a hostí
- 10:00 Otvárací ceremoniál
- 10:30 Začiatok súťaže vo výkope hrobov
- 15:30 Oznámenie výsledkov hodnotiacej komisie
- 16:00 Ocenenie víťazov súťaže vo výkope hrobov

11.12.

- 10:00 Súťaž Stredných záhradníckych škôl v aranžovaní
- 10:30 Prednášky: *Kam kráča slovenské pohrebníctvo, Potreba smútkového poradenstva, Hygiena v pohrebníctve*
- 12:00 Udelenie medailí víťazom súťaže škôl
- 12:15 Ocenenie najkrajších expozícií vystavovateľov

Aktuálne informácie nájdete na portáli www.slovak-funeral.sk

Slovak Funeral významne prepája západný a východný trh v oblasti pohrebníctva

Výstava určená pre odbornú i laickú verejnosť

Výroba

- Čalúnenia, doplnky
- Chladiace a manipulačné zariadenia
- Schránky pre zosnulých, rakvy, urny

Obce, firmy

- Technika pre výkopové práce
- Vybavenie domov smútku, výzdoba
- Softvérové produkty pre správu cintorínov

Občania

- Floristika, výsadba na hrobch
- Údržba hrobov, výzdoba, doplnky

- Smútočná hudba
- Prevozná technika
- Kremačná technika
- Ošetrovanie kameňa
- Ikebany, vence, kytice
- Spomienkové predmety
- Kameň, náhrobky, doplnky
- Poistenie nákladov na pohreb
- Ekológia, rakvy, urny, cintoríny
- Písmomaliarstvo, rytecké práce
- Ozvučovací a osvetľovací technika
- Deratizácia, dezinfekcia, dezinfekcia

Výstava v srdci Európy

Obnova vojnových hrobov

Zvonica na vojnovom cintoríne v Zborove

V dňoch od 12. do 25. júla 2016 sa na severovýchode Slovenska uskutočnila brigáda študentov z Nemecka, Slovenska a Čiech zameraná na obnovu hrobov nemeckých vojakov, ktorí padli na našom území počas prvej a druhej svetovej vojny. Osemnástim brigádnikom z Nemecka, študentom Jörg-Zürn-Gewerbeschule v Überlingene, boli pridelení štyria vedúci – ich učители, ktorí sa však okrem dozoru nad svojimi zverencami aktívne spolupodieľali aj na obnove vojnových hrobov. Okrem nich ešte na hrobach pracovali dve študentky zo Slovenska a jedna študentka z Českej republiky. Celý projekt inicioval Ludový zväz starostlivosti o nemecké vojnové hroby (Volksbund), ktorý sa venuje správe a údržbe nemeckých vojnových hrobov už od roku 1919. Koordinátorom projektu na Slovensku bol Michal Bochín, podpredseda Spoločnosti starostlivosti o nemecké vojnové hroby na Slovensku so sídlom v Prešove, ktorá zabezpečuje program Volksbundu na území Slovenska. Ako však upozorňuje Bochín: „Tento program sa od roku 1990, odkedy spolupracujeme s Volksbundom, menil. V prvej etape sa robil prieskum, kde sa hroby nachádzajú. V druhej etape začali exhumácie tiel, v tretej etape výstavba cintorínov. Samotná údržba cintorínov, ktorá sa realizuje teraz, je už len dôsledkom predchádzajúcich troch etáp.“

Bochín ďalej vysvetľuje, že súčasťou starostlivosti o vojnové hroby je od roku 2001 aj organizovanie mládežníckych

a vojenských brigád, pričom vojaci robia najmä fyzicky náročnú prácu, ako napríklad výkopové práce, zatiaľ čo študenti vykonávajú predovšetkým menej náročnú činnosť, ako natieranie plotov, čistenie hrobov a podobne.

„Toho roku sme tu už mali dve nemecké vojenské brigády,“ dodáva Bochín a následne v skratke priblíži históriu vojenských cintorínov na Slovensku: „Hroby padlých nemeckých vojakov z druhej svetovej vojny sa na území Slovenska začali stavať v roku 1993. Vojenský cintorín v Zborove je súčasťou civilného cintorína. Pôvodne na ňom bolo pochovaných okolo 400 vojakov, no dnes tu už leží 1 200 nemeckých vojakov, ktorí padli v druhej svetovej vojne. Okrem vojenského cintorína padlých nemeckých vojakov z druhej svetovej vojny v Zborove, je na Slovensku ďalších päť takýchto cintorínov – v Prešove, v Humennom, v Hunkovciach, v Bratislave a najväčším z nich je cintorín vo Vážci, kde je pochovaných takmer 7 000 nemeckých vojakov. Nemci však evidujú 42 000 padlých na území Slovenska.“

Napriek tomu, že kostrové pozostatky 11 tisícov nemeckých vojakov doteraz neboli objavené, Bochín upozorňuje, že u nás je percento nájdených telesných pozostatkov vojakov relatívne najvyššie. Dôvodom tejto skutočnosti je vraj viac: jedným z nich je napríklad skutočnosť, že nemecké exhumácie začali až v deväťdesiatych rokoch. Minulý režim totiž nevidel dôvod k exhumácii nepriateľských nemeckých vojakov, a hoci uznesenie o tom, že slovenská strana umožní Nemcom exhumovať telá svojich padlých vojakov bolo prijaté ešte v osemdesiatych rokoch minulého storočia, reálne sa s touto činnosťou začalo až po Nežnej revolúcii. Mnohé kostrové pozostatky boli znehodnotené v rámci výstavby ciest a kanalizácií, nehovoriac o tzv. hľadačoch pokladov, ktorí nájdené kostrové pozostatky vojakov často pripravujú o identifikačné známky a kosti neraz poškodia.

Vojnový cintorín v Zborove

Na vojnovom, a zároveň civilnom cintoríne v Zborove nachádzame piatich študentov – brigádnikov a ich vedúcu, Anitu Mess, učiteľku nemčiny a francúzštiny.

doc. PhDr. Michal Bochín

Dobrovoľníci Fabian a Mario na cintoríne v Zborove

Dobrovoľníci pri práci na vojnovom cintoríne vo Vyšnom Mirošove

„O vojnové cintoríny nemeckých vojakov v krajinách východnej a strednej Európy sa naša škola v spolupráci s Volksbundom stará od roku 1993. Naši študenti majú 16 až 22 rokov a študujú prevažne technické smery. Počas brigády vždy spolupracujeme aj so študentami danej krajiny,“ približuje Anita Mess. Na cintoríne je prítomná aj Petra, študentka angličtiny z Univerzity v Pardubiciach. O brigáde sa dozvedela od svojej známej, ktorá jej vravela, že tu treba prekladať, a tak sa rozhodla prísť. „Je to tu fajn,“ hovorí a dodáva: „Myslím, že je to práca pre dobrú vec a dobrá skúsenosť. Niektorí by sa o tie hroby mal starať...“

Petra taktiež približuje denný režim brigádnikov. Ich deň sa skladá z troch častí: Prvou je práca na hrobach, druhou je kultúrno-poznávacia časť, v rámci ktorej brigádnici podnikajú rôzne výlety a poslednou časťou je voľno, ktoré mnohí brigádnici trávia na diskotékach či na potulkách mestom. Súčasťou brigády je aj jeden deň práce na obnove pamätníkov alebo hrobov slovenských partizánov, či príslušníkov československých légii. Nemeckí brigádnici majú aj povinnosť prispievať do zborníka, ktorý spíšu po dokončení prác.

Na cintoríne sú prítomní ešte štyria brigádnici z Nemecka. Všetci sa zhodujú v tom, že práca na obnove hrobov je dobrá a prospešná činnosť, vďaka ktorej sa niečo dozvedia aj o histórii Slovenska. Maturant Mário navyše priznáva, že ho k tejto brigáde priviedlo rozprávanie jeho starých rodičov, ktorí pochádzajú z bývalej Juhoslávie. „Starí rodičia si počas vojny veľa vytrpeli. Skrývali sa pred bombardovaním, hladovali, ale prežili a na to, čo sa dialo počas vojny nezabudli,“ uzatvára Mário.

Vojnový cintorín vo Vyšnom Mirošove

Zo Zborova sa presunieme na vojnový cintorín vo Vyšnom Mirošove, kde pôsobí početnejšia skupina brigádnikov. Tu už nachádzame 19 ľudí, troch vedúcich a 16 brigádnikov – 14 nemeckých študentov a dve Slovenky, študentky nemčiny z Prešovskej univerzity v Prešove.

Ide o cintorín z prvej svetovej vojny, na ktorom sú pochovaní vojaci rôznych krajín, ale medzi nimi sa nachádza aj 210 Nemcov. Tu síce Nemci nevybudovali zvonicu, aby sa priblížili regionálnej kultúre, ako na cintoríne v Zborove, miesto však oplotili a vyčistili od nánosov buriny, takže hoci cintorín

pôsobí skromnejšie, ako ten v Zborove, vďaka práci brigádnikov sa stal ozajstným pietnym miestom. Jeden z vedúcich tunajších brigádnikov, Hubert Gobs, učiteľ práce s drevom, vysvetľuje, prečo sa toľko mladých ľudí z Nemecka zapája do tejto činnosti: „Keď žiaci pracujú na hrobach, všimajú si, že mnohí vojaci zomreli veľmi mladí, v ich veku. Tu majú tú pravú, živú skúsenosť s históriou. Celkovo pôsobí v Nemecku, v rámci rôznych škôl a organizácií asi 50 skupín brigádnikov, ktorí renovujú vojnové hroby nemeckých vojakov po celej Európe. Okrem nich renovujú vojnové hroby aj nemeckí vojaci. Tento projekt by však nemohol byť realizovaný bez pomoci Volksbundu, ktorý hradí podstatnú časť nákladov.“ Trojica brigádnikov, ktorá práve natiera plot sorne dodáva, že práca na obnove vojnových hrobov im zmenila život.

„Je to ten najdôležitejší zážitok, ktorý som v živote mal,“ vyznáva sa dvadsaťdvaročný Michael, „Moja minulosť nebola veľmi dobrá, ale vďaka tomuto zážitku milujem život a pociťujem zodpovednosť vrátiť niečo tomuto svetu aspoň takýmto spôsobom. Myslím, že do Nemecka prídem ako nový človek.“

Pripravil Pavol Ičo

Spoločná večera v priestoroch Hotelovej akadémie J. Andraščíka v Bardejove

Zabudnuté obete augusta 1968

Stanislav Sivák

Na Slovensku zahynulo rukou ruského vojaka 18 ľudí. V Bratislave to boli až štyria z nich. Medzi najznámejšie obete patrí 15-ročná študentka Danka Košanová a 16-ročný učeň Peter Legner. Ich pamiatku si pripomínali obyvatelia Bratislavy aj v časoch totality, kedy sa pri smutnom výročí 21. augusta 1968 na mieste ich skonu objavovali kytice a odkazy „nezabudneme“ napriek tomu, že tieto miesta monitorovala ŠtB. Na budove pošty a budove univerzity sa krátko po tragédii objavili pamät-né tabule z dielne akademického sochára Tibora Bártfaya. Boli však na nich len tieto dve spomenuté mená. Kým pri pošte na námestí SNP skutočne zahynul len Peter Legner, pri univerzite to boli až traja ľudia, Danka Košanová, Stanislav Sivák a Ján Holík. Mená Siváka a Holíka pribudli na pamätnú tabuľu až v roku 2008, teda po 40 rokoch.

Stanislav Sivák sa narodil v Bojniciach 12. 2. 1939. V detstve bol medzi svojimi rovesníkmi najviac viditeľným vďaka pes-tvám, ktoré dokázal bleskovo vymyslieť a aj zrealizovať. Veľmi rád chodil na ryby k rieke Nitra a obohacoval tak rodinný stôl rôznymi pochúťkami rybacieho sveta, čo bolo krátko po voj-ne významným prínosom. Keď raz zdolal vo vodách statného úhora, opatrne ho stiahol z kože a tú aj s hlavou natiahol na rúčku od metly a odložil na jej miesto za dvere. S potmehú-dským úsmevom čakal na svoj okamih, kedy sa mama rozhodne zamiešť pitvor. Dočkal sa, mama Mária z toho mala takmer smrť, ako potom často po rokoch a už s úsmevom spomínala na Stanka.

Vyučil sa zámočníkom a ako bolo v tomto kraji zvykom, nastúp-il do Banských stavieb. Mal dve sestry Anku a Evu. Postupne sa všetci rozutekali do sveta, pravda, v tej dobe obmedzeného železnej oponou. Kým Anka sa vydala do Opavy, Eva skončila v Bratislave. Aj preto sa Stano rozhodol prísť do hlavného

mesta a zamestnal sa v Závodoch priemyslo-vej automatizácie ZPA.

V osudný deň 21. au-gusta sa zhodou náhod ocitol pred univerzitou práve v tej chvíli, kedy sa situácia začala vy-hrocovať. Zakričal na Danku: „Poď ideme sa schovať dovnútra“, vtedy Ján Holík hodil kameň spoza zátara-su pri univerzite. Dávka z guľometu, ktorá ukončila jeho život okamžite zasiahla aj Danku a odrazená guľka trafila aj Stana. Zvonku sa zranenie nezdalo byť smrteľným, až neskôr sa zistilo, že strela roztrhla brušnú aortu a Sivák zomrel o pár minút neskôr ako Danka Košanová a Ján Holík. Mal iba 29 rokov. Po jeho prevoze do rodných Bojníc ho ŠtB zakázala riadne vystaviť v dome smútku, lebo sa obávala protištátnej demonštrácie. Po-mohla až miestna fara, kde v kaplnke prebehla aj rozlúčka. Jeho kamaráti sa dohodli, že sa pri jeho hrobe budú stretávať rok čo rok. Tento zámer im ale pod hrozbou represíí nevyšiel, a tak sa na miestnom cintoríne viackrát už nestretli.

Štyri desaťročia visela na budove univerzity tabuľa iba s jedi-ným menom – Košanová. Rodina Stana Siváka sa hneď po re-volúcii snažila o morálnu satisfakciu. Márne. Všetky doklady ohľadom jeho smrti, vrátane písomného vyjadrenia vtedajšieho Sovietskeho velenia vojsk, napokon skončili v rukách mladej redaktorky novovzniknutého periodika ZMENA, ktorá prisľú-bila zverejnenie, a samozrejme aj podporu pri jednaní s vte-dajšími úradmi. Napokon vyšiel krátky článok a odvtedy sa dievčina -redaktorka stratila v dave, spolu so všetkou Sivákovou dokumentáciou. Na Siváka, ale aj Holíka sa zabudlo.

Nemal pokoj ani po smrti

Na bojnickom cintoríne stojí pomníček, ktorý pripomína túto tragickú obeť len vďaka ZPKO – Zväzu protikomunistického odboja. Iba vďaka nim sa podarilo na náhrobník napísať ako zahynul. Iničiátori oslovili aj mesto Bojnice, aby prispelo na dôstojné miesto posledného odpočinku. Odmietlo. Celú re-konštrukciu hrobu napokon zasponzoroval Ing. arch. Vlado Záborský sumou 1 000 eur.

Dnes sa na pamätnej tabuli na univerzite nachádza aj meno Stanislav Sivák. Ten Sivák, ktorého delilo od smrti len pár se-kúnd, počas ktorých by sa aj s Dankou Košanovou dostal do bezpečia.

Text a fotografie Pavel Ondera

ŠTEFAN POLÁČEK

NAJVÄČŠÍ VEĽKOOBCHOD SMÚTOČNÝCH POTRIEB, POMNÍKOV A GRANITU

RÚČKY • KRÍŽE • ČALÚNENIA • OZDOBY NA TRUHLY
OBLEČENIE PRE PRACOVNÍKOV POHREBNEJ SLUŽBY
POMNÍKY • URNY • GRANIT • MRAMOR • SOCHY

Štefan Poláček POLA

Na Tablách 3, 080 06 Nižná Šebastová

pola@pola.sk | sklad@pola.sk

www.pola.sk
www.pomniky.com

OBJEDNÁVKY

Sklad: 0905 604 020

Kancelária: 051 7582 035

Prešovské pohrebništva

v tieni podozrenia

Vstup do areálu FNŠP J. A. Reimana v Prešove – jedinej prístupovej cesty k pohrebništvu Lohex a k budove s chladiarenským boxom pohrebnej služby Gloria.

V tieni podozrenia na porušovanie zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebništvu sa ocitli dve prešovské pohrebne služby – Gloria s. r. o. a LOHEX. Konkrétne išlo o podozrenie na porušenie paragrafov zakazujúcich podnikat pohrebným službám v zdravotníckych zariadeniach. Obidve spomenuté pohrebne služby totiž sídlia v bezprostrednej blízkosti Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov (ďalej len FNŠP Prešov), pričom zákon o pohrebništvu jasne hovorí, že: „Priestupku na úseku pohrebništva sa dopustí ten, kto... ponúka, propaguje a informuje o pohrebných službách v zdravotníckom zariadení, v zariadení sociálnych služieb a na pracovisku úradu pre dohľad a v ich areáloch.“

Pohrebná služba Gloria s. r. o. má v tesnej blízkosti nemocnice umiestnené chladiarenské zariadenie na dočasné uloženie zosnulých a pohrebništvo LOHEX má svoje sídlo, kde okrem pohrebných služieb ponúka i smútočné potreby, taktiež blízko nemocnice. Navyše, k tomu, aby ste sa k týmto pohrebništvom dostali, musíte vstúpiť do areálu nemocnice, čo nepopiera ani samotná hovorkyňa nemocnice vo svojom stanovisku k tejto veci, ktoré poskytla nášmu magazínu.

„Areál FNŠP Prešov je verejne prístupným miestom, na ktorom FNŠP Prešov prevádzkuje aj parkovacie miesta, ktoré majú slúžiť dopravnej obsluhu, zamestnancom nemocnice, pacientom a ich návštevmám,“ uviedla hovorkyňa FNŠP Prešov, Renáta Cenková. Na druhej strane ale pani hovorkyňa upozorňuje, že priestory, ktoré spomenuté pohrebništva využívajú, nie sú súčasťou areálu FNŠP Prešov.

Garáž pohrebnej služby Lohex, v ktorej sa údajne nachádza chladiarenský box.

V snahe poznať skutkový stav sme oslovili viacero inštitúcií. V súvislosti so skutočnosťou, že pohrebná služba LOHEX sídli v priestoroch niekdajšej Hvezdárne a planetária v Prešove, ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok ako pamiatkový objekt a súčasne je aj národnou kultúrnou pamiatkou, sme požiadali o vyjadrenie Krajský pamiatkový úrad v Prešove (ďalej len KPÚ), ktorý nám na našu otázku, či udelil povolenie prevádzkovať spoločnosti LOHEX pohrebne služby v pamiatkovo chránenej budove odpovedal, že nebol požiadaný a ani nevydal žiadne rozhodnutie či stanovisko viažuce sa k tejto národnej kultúrnej pamiatke. KPÚ dokonca ani nevedel o zmene využitia predmetnej budovy, nakoľko v roku 2001, keď KPÚ vykonal poslednú revíziu v objekte, bola budova sídlom Hvezdárne a planetária v Prešove.

KPÚ však nie je povinný vydať povolenie na prevádzkovanie pohrebných služieb v pamiatkovo chránenej budove, pokiaľ budova nie je využívaná na iný účel, než k akému ju určil stavebný úrad alebo pokiaľ nie je nutné vykonať stavebné úpravy.

Obrátili sme sa teda aj na Stavebný úrad mesta Prešov, ktorý vo svojom písomnom stanovisku uviedol, že budova nemá bližšie špecifikovaný účel užívania a že v nej neboli realizované žiadne stavebné úpravy v súvislosti s využívaním časti tejto budovy ako sídla pohrebništva.

O vyjadrenie sme požiadali aj Východoslovenskú vodárenskú spoločnosť, a. s. Košice, ktorá prenajíma časť budovy bývalej mestskej hvezdárne pohrebništvu LOHEX. Podľa vodární ide o tri kancelárske priestory, ktoré aj v súčasnosti pohrebná služba LOHEX využíva ako kancelárie. V budove sa taktiež nachádza vodojem, ktorý slúži na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Podľa živnostenského registra má spoločnosť LOHEX

Budova vľavo s chladiarenským boxom pohrebnej služby Gloria sa nachádza v tesnej blízkosti pohrebnej služby Lohex sídliacej v priestoroch niekdajšej Hvezdárne a planetária v Prešove, na fotografii vpravo.

štyroch majiteľov (Tomáša Šaravského, Jaroslava Dankaniča, Ľubomíra Lorinca a Ladislava Lorinca). Zaujímalo nás teda aj to, ktorému z týchto majiteľov vodárne priestory prenajímajú. Na našu otázku sme však dostali len vyhýbavú odpoveď: „VVS, a. s. prenajíma tieto kancelárske priestory pohrebnej službe na základe zmluvného vzťahu.“

Podstata nášho podozrenia však spočíva v skutočnosti, že obidve spomenuté pohrebne služby sa nachádzajú v tesnej blízkosti nemocnice a dostať sa k nim dá len po vstupe do areálu prešovskej nemocnice. O stanovisko k tomuto problému sme teda požiadali aj Úrad verejného zdravotníctva SR. Aj ten však potvrdil, že pohrebne služby sa nenachádzajú v areáli nemocnice; spoločnosť Gloria s. r. o. sídli na súkromnom pozemku a LOHEX v areáli Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti Košice, čo dokazujú aj listy vlastníctva.

O zamedzenie propagácie pohrebných služieb v areáli FNŠP J. A. Reimana v Prešove žiadal aj Marek Kolarčík, majiteľ pohrebnej služby ERA – PS a člen Slovenskej asociácie pohrebných a kremačných služieb. Ten je presvedčený, že napriek stanoviskám oslovených inštitúcií, LOHEX a Gloria s. r. o. zákon o pohrebništvu porušujú.

Podľa Kolarčíka na to poukazuje viacero skutočností. Spoločnosť LOHEX má napríklad na svojej vizitke uvedené, že sídli v areáli nemocnice – oproti patológii. Na porušenie zákona o pohrebništvu, podľa Kolarčíka, poukazuje aj výpis zo živnostenského registra, kde sa adresa prevádzkarne pohrebništva LOHEX zhoduje s adresou FNŠP Prešov. LOHEX taktiež obviňuje z toho, že má v budove garáže, stojacej hneď vedľa svojho sídla, vybudované chladiarenské zariadenie na uloženie nebohých a obliekareň pre nebohých. Za jednoznačný dôkaz toho, že sa spoločnosti LOHEX a Gloria s. r. o. naozaj nachádzajú v areáli FNŠP Prešov považuje aj skutočnosť, že jediná prístupová cesta k obom pohrebništvom vedie cez areál nemocnice. Keď chcete navštíviť niektorú z týchto firiem a prídete autom, musíte zaplatiť parkovací poplatok práve nemocnici.

„Vyberá snáď nemocnica parkovné za vstup na súkromný pozemok, alebo za vstup na areál vodární?“ rozhorčuje sa Kolarčík, no ako už bolo uvedené vyššie, ani v tomto nemocnica problém nevidí.

Pán Kolarčík už v minulosti žiadal o nápravu stavu aspoň takým spôsobom, aby sa vybudoval plot medzi pohrebništvom LOHEX a patológiou, tie sú totiž spojené krátkou úzkou cestičkou

Národná kultúrna pamiatka, v ktorej môžete nájsť vodojem i kancelárske priestory využívané pohrebnou službou Lohex.

popri tenisovom kurte. Navyše vraj pracovníci LOHEX-u monitorujú objekt patológie a pri pohybe pozostalých okamžite vyrazajú k nim, aby im ponúkali svoje služby, čo dokazujú aj videá, ktorými disponuje pán Kolarčík. Práve preto sa nebojí obrátiť sa v celej veci na súd. „Zákon musí platiť pre všetkých rovnako!“ prízvukuje Kolarčík. Na Gloriu s. r. o. až také ťažké srdce nemá, hoci aj Gloria s. r. o., podľa neho, porušuje zákon o pohrebništvu tým, že má svoje chladiarenské zariadenie umiestnené v areáli nemocnice. Dokonca sa s konkurenčným pohrebništvom spojil, aby vytvorili akési „strážu“. Kolarčík totiž tvrdí, že keď pred budovou patológie hliadkujú zamestnanci Glorie s. r. o. a jeho pohrebništva, pracovníci LOHEX-u sa neopovážia ponúkať svoje služby zosnulým.

Spoločnosť LOHEX má na vec iný názor. Odmieta, že by porušovala zákon o pohrebništvu a celú situáciu vraj vyvolala snaha pohrebnej služby ERA – PS o jej likvidáciu.

Taktiež vedenie prešovskej nemocnice vidí v pozadí celej situácie dlhoročný konkurenčný boj medzi jednotlivými poskytovateľmi pohrebných a kremačných služieb v Prešove. Preto aj na našu urgenciu, aby bol medzi patológiu a sídlom LOHEX-u vybudovaný plot, ktorý by prispel aspoň k čiastočnej náprave daného stavu, odpovedalo vedenie nemocnice negatívne. V snahe o uspokojivé riešenie daného status quo nám teda ostáva len vývoj celej situácie ďalej sledovať a v prípade akejkoľvek zmeny priniesť čitateľskej verejnosti aktuálne informácie.

Text a fotografie Pavol Ičo

Smutné konce slávnych ľudí...

New Orleans

Poznal ich skoro celý svet a hrdá na nich bola nielen krajina, z ktorej pochádzali. Ich hodnotu a nenahraditeľnosť si všetci začali asi naplno uvedomovať až vtedy, keď náš svet navždy opustili. Pre niektorých slávnych ľudí sa ich pozemská púť skončila priskoro, iní sa dožili pomerne vysokého veku. Ostalo tu po nich prázdno a smútok za nimi trvá dodnes.

Tomáš Garrique Masaryk – Otec spoločného štátu podľa- hol zápalu pľúc

Česi mu hovorili „tatiček Masaryk“ a Slováci ho pokladali za jedného zo zakladateľov spoločného štátu, ktorého bol zároveň aj prvým prezidentom. Tomáš Garrique Masaryk mal v rodnom liste uvedený dátum narodenia 7. marec 1850. Bol klasickým „federálnym“ dieťaťom – jeho slovenský otec Jozef pochádzal z Kopčian a mama Terézie Kropáčková bola pánskou kuchárkou z českej obce Hustopeče. Tomáš sa počas svojho plodného života etabloval v rôznych povolaniach – bol filozof, sociológ, pedagóg, politik, novinár, ale do povedomia verejnosti sa najviac zapísal ako štátnik. Na čelo štátu ho v období medzi prvou a druhou svetovou vojnou zvolil vtedajší parlament štyrikrát – na konci roku 1918 a potom aj v rokoch 1920, 1927 a 1934. Vtedy však už bol v dosť zlom fyzickom stave. Úradovať naplno už nedokázal, nakoľko mal ochromenú pravú ruku, a preto v polovici decembra roku 1935 abdikoval z prezidentskej funkcie zo zdravotných dôvodov. V dôsledku svojej choroby už nemohol jazdiť ani na koni, čo bola jedna z jeho veľkých záľub. Posledné dva roky prežil na zámku v Lánoch. Aj v dôsledku pokročilého veku neustále chradol a jeho oslabený organizmus napokon nezvládol komplikovaný zápal pľúc. Lekári boj o jeho život vzdali v noci z 13. na 14. septembra 1937, a práve tento deň bol určený za dátum jeho úmrtia. Presne týždeň na to mu bol vystrojený štátny pohreb na Pražskom hrade a jeho pozostatky boli uložené do hrobu na Lánskom cintoríne.

Pavol Demitra – Zomrel v lietadle, v ktorom nemusel byť...

Populárny slovenský hokejista sa narodil 29. novembra 1974, pochádzal z Dubnice a hrával za Duklu Trenčín, odkiaľ odišiel skúšať šťastie do zámorských súťaží. Napokon sa vypracoval na jednu z najväčších hviezd NHL, kde postupne vystriedal dresy popredných klubov, akými boli Ottawa Senators, St. Louis Blues, Los Angeles Kings, Minnesota Wild či Vancouver Canucks. V roku 2011 prišiel na domáce majstrovstvá sveta v hokeji posilniť Slovensko a po poslednom zápase s Dánskom sa so svojimi spoluhráčmi a fanúšikmi so slzami v očiach lúčil, nakoľko sa už pred šampionátom rozhodol ukončiť svoju reprezentačnú

kariéru. Nikto z nich netušil, že Paľa vidia živého naposledy. Nakoľko v tom čase ešte hrával ruskú KHL za Lokomotiv Jaroslavl, tak spolu so spoluhráčmi nastúpil 7. septembra 2011 do lietadla Jak-42, ktoré krátko po štarte narazilo do stĺpa, roztrhlo sa na kusy a zrútilo do rieky Volga. Paradoxné je, že Demitra v ňom vôbec nemusel sedieť, nakoľko si doliečoval zranenie a na prvý zápas sezóny v Minsku nastúpiť nemal. Rozhodol sa však osobne podporiť svojich spoluhráčov, medzi ktorými bola aj trojica českých reprezentantov Josef Vašíček, Jan Marek a Karel Rachůnek. Nehodu pôvodne prežili dvaja zo 46 cestujúcich na palube, a to letecký mechanik Alexander Sizov a hokejista Alexander Galimov, ktorý však päť dní po nešťastí podľahol svojim zraneniam a rozsiahlym popáleninám. Práve tie boli najčastejšou príčinou smrti väčšiny pasažierov, medzi ktorými bol, žiaľ, aj nebohý Pavol Demitra. S jeho stratou sa dodnes nevie vyrovnáť manželka Mária, ani ich dve spoločné deti – syn Lucas a dcéra Zara, ktoré vyrastajú už päť rokov bez otca. V Trenčíne po celým národom zbožňovanom hokejistovi pomenovali zimný štadión.

James Dean – Sexidol sa zabil vo svojom porsche

Na svet prišiel 8. februára 1931 a veru už od malička nemal na ružových lúpeňoch ustlané. Mama mu zomrela na rakovinu, keď mal deväť rokov. Nakoľko otec musel pracovať, malý Jimmy vyrastal u svojej tety na farme. Po skončení strednej školy odišiel do Los Angeles s plánom, že bude študovať právo, hrať basketbal a venovať sa divadlu. Jeho sympatická tvár sa objavila v niekoľkých reklamách a získal pár vedľajších úloh v menej významných filmoch a televíznych programoch. Keďže herecká profesia ho zo všetkých ostatných lákala najviac, presťahoval sa do New Yorku. Konkrétne v Actors Studio sa stal jeho učiteľom Elia Kazan. Práve ten ho obsadil do filmu Na východ od raja, ktorý bol nominovaný na Oscara a z Deana sa stala v USA obrovská hviezda. Tá mu priniesla aj ďalšiu hlavnú úlohu v snímke Rebel bez príčiny, kde si zahral citlivého mladého muža, ktorého staršia generácia nechápe a rovesníci nechcú prijať medzi seba. Vďaka tomuto dielu sa James Dean stal idolom vtedajšej americkej mládeže, ktorá mala v skutočnom živote podobné problémy. Hercovou veľkou záľubou sa stali autá, ktoré sa mu napokon stali osudnými. V čase, keď nakrúcal svoj posledný film Gigant, si sadol do svojho Porsche 550 Spyder, ktorému hovoril „malý bastard“ a spolu s mechanikom Rolфом Wütherichom si to namierili na pretekársku dráhu v Salinas. Na ceste 46 sa v piatok 30. septembra 1955 popoludní čelne zrazili s automobilom Ford, v ktorom sedel študent polytechnickej školy Donald Turnupseed. James Dean bol okamžite mŕtv, pretože

jeho auto bolo najviac zdemolované práve na mieste, kde sedel on ako vodič. Pri vyšetrovaní sa zistilo, že cez žiaru slnka nebolo možné, aby uvidel oproti idúce vozidlo. Aj keď Dean žil len 24 rokov, stal sa nesmrteľnou hereckou legendou, sexsymbolom a ikonou Ameriky.

Jimi Hendrix – Nikto nevie, prečo sa predávkoval liekmi

V rodnom liste, ktorý mu vystavili 27. novembra 1942 v americkom Seattli má zapísané meno Johnny Allen Hendrix a hoci sa v dospelom veku premenoval na Jamesa Marschalla, tak mu nikto nepovedal inak, ako Jimi. Jeho mamou bola čistokrvná indiánka z kmeňa Cherokee a otec Al bol černocho, ktorý ho priviedol k hudbe. Ako jedenásťročný dostal od neho prvú gitaru, na ktorú sa učil hrať sám a nakoľko bol ľavák, tak si ju obrátil na opačnú stranu. Napokon sa Hendrix vypracoval za jedného z najtalentovanejších a najvplyvnejších rockových gitaristov sveta, pričom najväčšiu slávu si získal svojou účasťou na kultovom hudobnom festivale vo Woodstocku v roku 1969. Príliš dlho sa z nej však netešil, nakoľko 18. septembra 1970 zomrel po neúmyselnom predávkovaní liekmi u svojej vtedajšej priateľky Moniky Dannemannovej. Za bezprostrednú príčinu smrti patológovia napokon určili udusenie sa vlastnými zvratkami. Monika tvrdí, že nahádzal do seba deväť tabletiiek Vesperaxu, teda lieku, pri ktorom je maximálna dávka jedna tableta. Podľa všetkého ich zapil červeným vínom, ktorého zvyšky sa našli v jeho pľúcach. Pre mnohých to nebolo až takým prekvapením, pretože Jimi žil skutočne naplno a vyskúšal všetko – alkohol, lieky aj drogy. Smutné je akurát to, že jeho život trval len necelých 28 rokov.

Freddie Mercury – Skolila ho choroba, ktorú tajil

Keď sa rok po druhej svetovej vojne, teda presnejšie 5. septembra 1946 narodil v zanzibarskom meste Stone Town chlapec menom Farrokh Bulsara, tak nikto nemohol tušiť, že raz ho bude poznať ako Freddieho Mercuryho celá planéta. Vynikajúci spevák anglickej skupiny Queen by tento rok oslavoval okrúhle sedemdesiatiny, keby presne pred štvrtstoročím nedoplatil na svoj búrlivý životný štýl, do značnej miery poznačený skrývanou homosexualitou. Práve časté striedanie partnerov spojené s nechráneným sexom spôsobilo, že spevák ochorel na AIDS, čo sa snažil pred svojimi fanúšikmi dlhý čas tajiť. Testy na vírus HIV podstúpil prvýkrát v roku 1986, ale tvrdil, že boli negatívne. Jeho meniaci sa vzhľad a chorobná chudosť však svedčili o niečom inom. Keď v roku 1991 nakrútil vyziabnutý Mercury videoklip ku skladbe These Are the Days of Our Lives, tak už bolo všetkým jasné, že jeho dni sa krátia. Posledné dni svojho života strávil doma v Kensingtone a starala sa o neho bývalá priateľka Mary Austinová, ktorá mu bola do

posledných chvíľ najväčšou oporou. Freddie postupne strácal zrak a jeho zdravotný stav sa zhoršil natoľko, že už nevládol ani vstať z postele. Bral už len lieky na utíšenie neznesiteľných bolestí. Dva dni pred smrťou zavolať k sebe manažéra skupiny Queen a poskytol verejnosti vyhlásenie, v ktorom sa priznal, že má AIDS, teda získaný syndróm imunitnej nedostatočnosti, čo sa snažil utajiť, aby chránil svoje súkromie a okolie. Krátko na to – 24. novembra 1991 Freddie Mercury zomrel vo veku 45 rokov a bezprostrednou príčinou jeho úmrtia bola bronchiálna pneumónia.

Paul Newman – Doplatil na svoju vášeň k cigaretám?

Americký herec s nebesky modrými očami mal predkov zo Slovenska, jeho mama Terézia Fecková pochádzala z dedinky Ptičie kúsok od Humenného a v dospelosti sa vydala za nemeckého žida Arthura Samuela Neumanna. Po emigrácii do Ameriky sa im 26. januára 1925 narodil syn Paul, ktorého herectvo chytilo už na strednej škole. Počas druhej svetovej vojny narukoval do armády a chcel sa stať vojenským pilotom. Výcvikový program však musel opustiť, nakoľko sa zistilo, že je farboslepý. Nakoniec odslúžil pár rokov v americkom námorníctve ako strelec a obsluha rádia. Paul sa prvýkrát ženil v roku 1949 s Jackie Witteovou a mali spolu tri deti – syna a dve dcéry, pričom prvorođený syn Scott zomrel ako 28-ročný na predávkovanie drogami. Slávu mu priniesol jeho druhý film Niekoľko tam hore ma rád z roku 1956, kde si zahral úlohu boxera Rockyho Graziana. O dva roky neskôr sa pri nakrúcaní drámy Dlhé, horúce leto zoznámil so svojou druhou manželkou Joanne Woodwardovou, s ktorou mal tri dcéry. S Joannou napokon vydržal 50 rokov, teda prakticky až do svojej smrti 26. septembra 2008. Paul Newman podľahol rakovine pľúc, ktorú mohla spôsobiť jeho intenzívna fajčiarska vášeň. Približne osem mesiacov predtým podstúpil náročnú operáciu, ale život mu nezachránila, akurát možno trochu predĺžila. Posledné hodiny strávil slávny herec na svojom statku blízko Westportu obklopený svojou rodinou a blízkymi priateľmi.

Text a fotografie Roman Slušný

V Púštnej búrke aj pohrebná rota

Keď si začiatkom marca na slovenskom ministerstve obrany pripomínali 25. výročie ukončenia operácie Púštna búrka, vtedajší 1. zástupca náčelníka generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Peter Gajdoš, dnes už minister obrany, spolu s bývalým štátnym tajomníkom Milošom Kotercom vysoko ocenili hlavne odvahu českých a slovenských vojakov.

„Na začiatku totiž nikto netušil a nevedel ani definovať, aká miera nebezpečenstva na vás čaká. Preto ste museli rátať aj s tým najhorším. O to viac, že celá protiiracká koalícia sa obávala najmä použitia chemických zbraní Saddámom Husajnom,“ odznelo na slávnostnom stretnutí s veteránmi z Púštnej búrky, ktorí prišli na čele so svojim veliteľom, plukovníkom vo výslužbe Jánom Valom.

O neodhadnuteľnej miere nebezpečenstva svedčí aj to, ako mimoriadne vážne hlavné plánovači operácie Púštna búrka pristupovali k otázke predpokladaných strát. Najhorší scenár totiž rátať s podobnými stratami ako pri vylodení v Normandii. Rátalo sa aj s možnosťou, že padlých nebude možné odosielať do zázemia a budú pochovávaní priamo na bojisku do predpripravených hrobov. To by v prípade potreby zabezpečovala americká 689. rota tylového zabezpečenia (pohrebná). Bolo v tom iste trochu čierneho humoru, keď sa naši vojaci ešte pred útokom na Saddámove pozície v Kuvajte odфотографovali pred veliteľstvom prideleného frontového pohrebiska (viď foto, vpravo sme identifikovali mjr. Miloslava Naďa).

Iracká armáda mala síce približne milión vojakov, no najmä vďaka vysokej technologickej prevahe protisaddámovskej koalície boli jej jednotky rýchlo porazené a vytlačené z Kuvajtu. Počas Púštnej búrky padlo takmer 100-tisíc irackých vojakov. Straty spojencov boli 234 vojakov (z nich 79 Američanov).

Čs. vojaci pred veliteľstvom prideleného frontového pohrebiska

Spomedzi čs. vojakov počas poplachu pri manipulácii so zbraňou zahynul čatár Petr Šimonka.

„Náš prápor splnil všetky úlohy, pre ktoré bol do Zálivu vyslaný a ktoré musel počas ďalších týždňov plniť. Boli to úlohy vojnové. Ak vojak nasadený do bojovej operácie nemôže ponúknuť viac ako svoj život, my sme ho ponúkli, my sme ho nasadili. Bola to veľká vec. Som rád, že niektorí ľudia si to vážia a nezabúdajú,“ povedal na prijatí na slovenskom ministerstve obrany plukovník Ján Valo, rodák z Piešťan, ktorý vyrastal v Bratislave.

Československý špeciálny protichemický prápor mal 198 vojakov, z ktorých približne štvrtina boli Slováci. Jednotka bola zložená z dobrovoľníkov. Koalícia 28 štátov mala 580-tisíc vojakov. Dôvodom na koalíčnú operáciu bola agresívna politika irackého diktátora Saddáma Husajna, ktorého 100-tisíc vojakov 2. augusta 1990 napadlo a obsadilo Kuvajt. Bezpečnostná rada OSN vzápätí prijala rezolúciu č. 660, ktorou iracký vpád odsúdila a vyzvala Irak na okamžité a bezpodmienečné stiahnutie všetkých vojsk z Kuvajtu. Saddám Husajn medzinárodné rezolúcie a výzvy na stiahnutie svojich vojsk odmietol. Po vypršaní ultimáta Bezpečnostnej rady OSN sa operácia Púštna búrka, s cieľom oslobodiť Kuvajt, začala 17. januára 1991. Boje sa skončili 28. februára 1991. Pol stovky našich špecialistov ostala školiť saudských dôstojníkov v oblasti protichemickej obrany až do konca augusta 1991.

Pavol Vitko

V saudskej púšti pred útokom na iracké vojská v Kuvajte

Pohrebná služba Stríž si vybrala Adstate

Na zlepšenie a inováciu služieb pre smútiace rodiny a ich blízkych používa online riešenia Spomienkových stránok od Adstate.

Pozrite sa na www.striz.spominajme.sk a nájdite svoju budúcnosť aj vy.

Kontakt: Martin Chudý / Telefón: +421 902 480 045 / E-mail: martin@adstate.com / www.adstate.com/sk

VEĽKOOBCHOD S URNAMI A POHREBNÝMI POMÔCKAMI

vytex dp s.r.o.

www.vytex.sk

email: info@vytex.sk

Tel: 0911 238 978

Na Bojnickom zámku je počas letných prázdnin otvorená netradičná výstava s názvom Katastrofy ľudského tela, ktorá prináša nezvratný dôkaz o tom, ako kruto sa príroda dokázala pohrať s ľudskou bytosťou. Na vlastné oči môžete vidieť ľudí s dvomi hlavami, dvomi tvármi, štyrmi očami, rôzne zrastené siamské dvojčatá, či muža s vlčím syndrómom. Na výstave sa môžete stretnúť s najmenším či najtľstším človekom našej planéty. Vo všetkých prípadoch ide o figuríny osôb, ktoré skutočne žili, aj keď v niektorých prípadoch na hrane smrti.

V Bojniciach vystavujú katastrofy ľudského tela

Je logické, že takto postihnuté bytosti vzbudzovali záujem ostatných ľudí. Pokiaľ opomenieme ich nelahké zaradenie sa do spoločnosti, priťahovali, pochopiteľne, aj záujem vedcov. Vďaka tomu môžeme aj dnes vidieť ich fotografie a modely v rôznych antropologických a prírodovedeckých múzeách celého sveta. „Na základe informácií z týchto inštitúcií bolo umelcami v Petrohradskom antropologickom múzeu vytvorených 27 verných napodobení z vosku. Boli použité lekárske očné a zubné implantáty a do vosku vpichované pravé ľudské vlasy, preto figuríny pôsobia dokonale živým dojmom,“ informovala nás kultúrno-propagačná manažérka z Oddelenia múzejnej komunikácie, marketingu a služieb návštevníkov Slovenského národného múzea – Múzea Bojnice Ing. Petra Gordíková s tým, že ide o externú výstavu, ktorú otvorili v Bojniciach, pre veľký záujem návštevníkov ale aj médií, už druhýkrát. Ako ďalej povedala, vystavované exponáty sú zaujímavé nielen svojim výzorom, ale aj príbehom, nakoľko niektorí ľudia brali svoju anomáliu ako ťažký údol, s ktorým sa nevedeli zmieriť a iní ľudia z toho práve ťažili a v mnohých prípadoch ešte svoju anomáliu zvýraznili, aby mohli byť nejakým spôsobom originálnejší, a tým sa užívali v panoptikách či cirkusoch.

Výstava Katastrofy ľudského tela putuje po celom svete. Je jedinečná tým, že je jediná svojho druhu na svete. Preto je aj každá hlava figuríny v Českej republike poistená na približne jeden milión korún. Podľa kurátora výstavy Jiřího Meszároša zbierka pozostávala z 27 figurín, ale v súčasnosti má už len 25 exponátov, nakoľko počas vystavovania došlo k poškodeniu dvoch exponátov. A aké sú reakcie samotných návštevníkov na túto výstavu? „Niektorí návštevníci sú prekvapení až šokovaní, ale väčšina ľudí nám ďakuje za to, že mohli vidieť to, ako si príroda dokázala pohrať s ľudskou bytosťou, a zároveň im to v mnohých prípadoch vyrovnala vzdelaním, či peniazmi za vystúpenia v cirkusoch,“ dodal kurátor výstavy Jiří Meszároš.

Marcel Lincényi

♦ Fjodor Jevtichew

Narodil sa v Petrohrade v 19. storočí. Bol celý zarastený srstou, putoval s rôznymi cirkusmi ako psí alebo vlčí muž. Stal sa obľúbeným v USA, kam ho priviezol známy podnikateľ Barnum.

Zomrel na tuberkulózu pri turné po Grécku. Mal genetickú poruchu, ktorú zdedil po otcovi, ktorý mal podobné trápenie. Majiteľ cirkusu si vymyslel príbeh, že sú to zdivočelí ľudia, ktorých si ešte nikto nevychoval. Oni sami podporovali tú myšlienku tým, že počas vystúpení štekali a správali sa ako divé zvieratá. Fjodor Jevtichew bol veľmi inteligentný a ovládal viacero cudzích jazykov.

♦ Grace McDaniels

Od narodenia trpela vzácnou vadou, ktorá spôsobila zohavenia jej tváre. Porodila syna, ktorý neskôr bol až do jej smrti jej manažérom. Napriek tomu, že táto žena nemala veľmi pôvabný výzor, mala partnera, s ktorým splodila syna a podľa dobových fotografií to bol veľký fešák. Žena mala takú chorobu, že sa jej robili veľké červené flaky, ktoré v niektorých prípadoch napádajú aj mozgovú kôru.

♦ Lolo Ferrari

Pochádzala z Francúzska a je zapísaná ako žena s najväčšími prsiami na svete. Je pravý opak ľudí, ktorí sa narodili s nejakou poruchou či vadou. Za svoju anomáliu si mohla sama, keďže dobrovoľne podstúpila niekoľko plastických operácií. Pre svoj pseudonym mala dokonca značné problémy s automobilkou rovnakého mena. Svoj údol niesla veľmi ťažko a v roku 2000 spáchala samovraždu.

♦ Clamentine Deleit

Pochádzala z Francúzska, v roku 1865 sa narodila normálnym rodičom. V pubertálnom veku sa u nej začínal objavovať mužský typ ochlpenia, vrátane fúzov. Na svoju zvláštnosť bola ako žena hrdá, pričom svoju plnú briadku si veľmi cenila. S manželom vlastnila podnik – Kaviareň u fúzatej dámy a zaujímavé je, že práve potom, čo si nechala zapustiť briadku, sa v kaviarni zvýšila návštevnosť. Ľudia ju chceli vidieť, pretože bola niečím iná, atraktívna. Zomrela na starobu v roku 1939.

♦ Lazarus a Joannes Baptista Colloredo

Siamské dvojčatá pôvodom z Talianska v 17. storočí precestovali celú Európu. Joannes, ktorý bol pripojený k hrudi kompletne vyvinutého brata, celý život nič nejedol ani nepil a bol označovaný ako cudzopasník. Lazarus sa k nemu správal veľmi vládne.

♦ Bill Durks

Narodil sa s rozpolenou tvárou, nos a ústa mal doslova rozdelené na dve časti. Jazdil s cirkusom ako muž s tromi očami. Tretie oko bolo v skutočnosti implantát vložený do rozpoleného nosa. Bill

Durks, podľa dostupných informácií, zomrel až sedem rokov po smrti svojej manželky. Povráva sa dokonca, že po jej smrti chcel spáchať samovraždu a streliť si zbraňou do tretieho oka.

♦ Madame Mignon

Madamme Mignon vystupovala v cirkusoch v sedemdesiatych rokoch ako žena – tučniak. Jej anatomická vada bola v tom, že nemala stehenné, lýtkové a bedrové kosti. Na zdeformovaných rukách jej zase absentovali dlane.

♦ Johnny Eck

Johnny sa narodil v roku 1911 spolu so svojím dvojčatom Robertom. Na rozdiel od Roberta mu však chýbali dolné končatiny. V dvadsiatich rokoch sa stal doslova senzáciou, keď vystupoval ako akrobat. Manažéra mu robil jeho brat. V roku 1932 hral Johnny Eck v hororovom filme Zrúdy, ktorý sa odohráva v cirkusovom prostredí. Sláva Johnnyho Ecka časom mierne opadla, zomrel vo veku 79 rokov. Jeho brat zomrel o 4 roky neskôr.

♦ Giacomo a Giovanni Battista Tocci

Tieto siamské dvojčatá pochádzali z Talianska, narodili sa v roku 1875. Za svoj život precestovali celú Európu a Ameriku. Na konci kariéry sa Tocci usadili na talianskej Sardínii. Od tejto chvíle sa udaje o nich rôznia, podľa niektorých informácií zomreli až v roku 1940. Povráva sa dokonca, že dvojčatá si našli manželky, pričom obe s nimi mali vlastné deti, čo však nie je nikde oficiálne potvrdené.

♦ Aloisia Wagner

Narodila sa v Nemecku, celý život pracovala v cirkusoch, s ktorými precestovala rad krajín. Mala prezývku, žena – váza. Značnej popularity sa dostávalo jej vystúpeniam s neobvykle vysokým partnerom.

Výstava Katastrofy ľudského tela precestovala celú Európu. Jej viac ako 15 ročná história dokazuje, že aj v časoch internetu je o tento druh prezentácie zaujímavosti stále záujem.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Takto spravujú cintoríny v Piešťanoch

Piešťanské cintoríny sú vzorovým príkladom toho, ako by sa malo starať o pohrebiská. Nielen preto, že patria k najzelenším cintorínom na Slovensku, kde je čistota a poriadok, ale aj preto, že sa miestnemu správcovi nedávno podarilo zrekonštruovať Dom smútku na Hornom cintoríne. O správe piešťanských cintorínov sme sa rozprávali s manažérkou Strediska pohrebných a cintorínskych služieb – Služby mesta Piešťany, Ing. Eliškou Gockou.

Cintorín na Bratislavskej ceste

■ Koľko pohrebísk je na území mesta Piešťany?

Na území mesta Piešťany sú dve funkčné pohrebiská. Horný cintorín sa nachádza na Žilinskej ceste a Nový cintorín na Bratislavskej ceste. Máme ešte jeden menší cintorín v mestskej časti Kocurice. Horný a Nový cintorín sú zaužívané názvy pre tieto pohrebiská v našom meste. Všetky tieto pohrebiská spadajú pod správu Strediska pohrebných a cintorínskych služieb. Na údržbu týchto cintorínov máme k dispozícii 3,5 človeka, čo teda je dosť málo. Na správu cintorínov sme preto nútení využívať aj kapacity pohrebnej služby vtedy, keď sa nekonajú posledné rozlúčky so zosnulými.

■ Na Hornom cintoríne na Žilinskej ceste je vynovený Dom smútku. Ako sa Vám to podarilo, keďže takýto moderný rozlúčkový priestor v súčasnosti nie je ani v Bratislave?

Som veľmi rada, že sa mestu v roku 2011 cca za 300 000 eur podarilo zrekonštruovať Dom smútku na Hornom cintoríne a rozšíriť parkovisko pred ním, pretože tu bola len márnica vybudovaná za čias komunizmu v akcii Z. Pohrebná miestnosť však bola taká malá, že pri väčšine pohrebov ľudia stáli pred vchodom pod holým nebom a boli vystavení vetru, dažďu či slnku. Projektová dokumentácia na rekonštrukciu márnice bola vyhotovená ešte v roku 2006 a trvalo celých 5 rokov, kým mestské zastupiteľstvo schválilo túto investíciu. Nakoniec sa mi aj z pozície poslankyne mestského zastupiteľstva podarilo presvedčiť väčšinu poslancov o potrebe tejto rekonštrukcie, ktorá prispela k dôstojnejším pohrebom v Piešťanoch. Požiadavku na rekonštrukciu márnice som zadávala podľa dlhoročných skúseností tak, aby vznikla moderná obradná miestnosť, vyhovujúca chladiacu miestnosť a aby sa v nových priestoroch našlo technické zázemie aj pre pracovníkov, rečníkov či farára. Som rada, že účastníci pohrebných obradov sú spokojní s vynovenými priestormi.

■ Na piešťanských cintorínoch sa nedá nevšimnúť si množstvo zelene, rôzne druhy stromov, kríkov a parkových plôch. Istotne je to aj finančne nákladné starať sa o takéto okrasné priestory.

Podľa Generelu zelene Piešťan vypracovaným v roku 2007 fa. EKOJET – Ing. Šemberom, CSc. z Bratislavy, ktorej cieľom bola pasportizácia zelene v našom meste, patria Piešťany na druhé miesto na Slovensku po meste Vysoké Tatry z pohľadu rozsahu zelene. Aj na cintorínoch máme také množstvo zelene, ktoré nie je na väčšine krajských či okresných pohrebiskách. Len na Novom cintoríne sa podľa dendrologického prieskumu

Na Novom cintoríne sa podľa dendrologického prieskumu z roku 2008 nachádza viac ako 630 ks drevín

z roku 2008 nachádza viac ako 630 ks drevín. A nie sú tam započítané stromy, ktoré si ľudia vysadili samostatne pri hrobových miestach. Žiaľ, s množstvom zelene je spojená aj zvýšená starostlivosť o cintorín, ktorá si vyžaduje nemalé finančné náklady. Problém máme predovšetkým so stromami, ktoré si v minulosti občania vysádzali priamo k hrobom a neuvedomili si, že keď stromy vyrastú, začnú im nadviňovať základy a poškodzovať hrobové miesto, čo my musíme riešiť. Našťastie v rámci služieb mesta Piešťany je stredisko Verejnej zelene, v ktorom pracujú odborníci v oblasti arboristiky, ktorí nám pomáhajú s údržbou stromov, predovšetkým s orezávaním zoschnutých a ovisajúcich konárov. Údržbu trávnatých plôch a menších kríkov zabezpečujeme vo vlastnej réžii prostredníctvom našich pracovníkov. Najnovšie som nechala zaškoliť pracovníka na prácu s ručnou pílou do výšky troch metrov. Postupne vybavujeme Stredisko pohrebných a cintorínskych služieb najmodernejšou technikou od kosačiek, zametačov až po strihače.

■ Cintorín pôsobí esteticky aj z hľadiska umiestnenia hrobových miest a samotných pamätníkov. Máte nejakú limitovanú uličku či výšku pamätníkov?

Všeobecne záväzným nariadením mesta sú stanovené povinné rozmery vnútornej svetlosti hrobov, a teda je potrebné dodržiavať vonkajšie obruby pri jednohroboch, dvojhroboch, trojhroboch. Niekedy sa stane, že niekto o pár centimetrov uletí, ale objednávateľia hrobových miest aj kamenári sú v tomto smere zodpovední.

Najvýznamnejšou osobnosťou mesta Piešťany je slovenský podnikateľ židovsko-maďarského pôvodu Ľudovít Winter

■ Je možné si na piešťanských cintorínoch prenajať hrobové miesto počas života?

Áno, na cintorínoch v Piešťanoch je možné, aby si záujemca objednal hrobové miesto dopredu vzhľadom na dostatočné voľné kapacity. Na Hornom cintoríne na Žilinskej ceste máme pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obyvateľov mesta Piešťany, ale územným plánom sú určené na rozšírenie cintorína. Mój osobný odhad je taký, že na našich cintorínoch je až jedna osmina hrobových miest, ktoré majú zarezerované ľudia dopredu pre prípad, že sa im niečo stane.

■ Majú možnosť prenajať si hrobové miesto iba obyvatelia Piešťan, alebo aj právnické osoby, ktoré by chceli pripraviť hrobové miesto pre potenciálnych záujemcov?

Kamenárske spoločnosti majú možnosť si prenajať hrobové miesta a vybudovať krypty dopredu pre záujemcov, ktorí chcú pochovať zosnulého do krypty. Najmä, keď zomrie člen rómskej rodiny, tak príbuzní chcú záznaky na počkanie a niekedy sa stane, že kryptu je potrebné vybudovať za 3 dni.

■ Akým spôsobom regulujete vstup kamenárov na cintorín?

Všetci kamenári v zmysle všeobecne záväzného nariadenia musia nahlásiť svoj vstup správcovi cintorína predtým, ako tam idú pracovať. Uvedené nariadenie stanovuje poplatok na celoročný ale aj jednorazový vstup pre kamenárov. Všetky kamenárske spoločnosti majú povinnosť odvážať z cintorína odpad, ktorý vytvorili a dodržiavať ustanovenia platného VZN.

■ Na piešťanských cintorínoch sa nachádzajú viaceré lavičky medzi hrobovými miestami. Umiestňuje ich správca, alebo ide o lavičky majiteľov hrobových miest?

Správca nepovoľuje umiestňovanie lavičiek k hrobovým miestam. Sú však takí pozostalí, ktorí si prenajmú ďalšie hrobové miesto vedľa svojho kvôli lavičke a v tomto prípade voči dočasnému umiestneniu lavičky nemáme výhrady.

■ Na cintoríne na Bratislavskej ceste sú nachádzajú urnové steny. Aký je záujem pozostalých o tento typ uloženia popola svojich blízkych?

Urnová stena na Novom cintoríne na Bratislavskej ceste bola budovaná v rokoch 1985 – 1986. Stena je zaujímavá tým, že z jednej strany sa do nej vkladajú urny a z druhej strany slúži ako plot cintorína. Z mojej 25 ročnej praxe môžem povedať, že aj keď v Piešťanoch stále prevláda klasické pochovávanie, pomaly stúpa záujem aj o kremačné rozlúčky. Zatiaľ, čo v roku 1992 bolo v Piešťanoch organizovaných 256 pohrebných obradov a z toho bolo 16 kremačných rozlúčok, v minulom roku bolo 300 pohrebných obradov a približne 100 kremačných rozlúčok. Stúpajúca tendencia kremačných rozlúčok je pozitívna vzhľadom na obmedzený priestor na klasické pochovávanie, aj keď mesto Piešťany má v súčasnosti dostatočné voľné kapacity.

Všetky kamenárske spoločnosti majú povinnosť odvážať z cintorína odpad, ktorý vytvorili a dodržiavať ustanovenia platného VZN.

Je to spôsobené aj tým, že starostlivosť o klasické hrobové miesto je náročnejšia a nová generácia je rozlietaná, už nepotrebuje chodiť pravidelne na cintorín každý týždeň, alebo raz do mesiaca, ale zväčša dvakrát do roka. V posledných rokoch som zaznamenala taký trend, že pozostalí nechávajú svojich príbuzných spoloplovať, ale urny ukladajú do pôvodných klasických hrobových miest, kde už sú pochovaní ich príbuzní.

■ Blízko urnovej steny je pamätník. Aký je účel tohto umeleckého diela?

Tento priestor bol pôvodne navrhnutý ako posypová lúčka s pamätníkom v tvare srdca, v ktorom mal horieť studený oheň. Na piešťanských cintorínoch však v súčasnosti neprevádzkujeme posypovú lúčku aj vzhľadom na dostatočné voľné kapacity. Urny v rámci sociálnych prípadov ukladáme do vyčleneného priestoru v urnovej stene.

■ Na piešťanských cintorínoch sa nachádzajú viaceré hrobové miesta významných osobností. K najnavštevovanejším miestam patrí rodinná hrobka rodiny Winterových.

Najvýznamnejšou osobnosťou mesta Piešťany je slovenský podnikateľ židovsko-maďarského pôvodu Ľudovít Winter, ktorý bol budovateľ piešťanských kúpeľov a výrazne sa zaslúžil o premenu obce Piešťany na mesto budovaním ulíc a privolaním rôznych odborníkov od lekárov až po architektov. Vieme, že pánovi Winterovi po druhej svetovej vojne nebolo umožnené pracovať a zomrel chudobný. Jeho rodinná hrobka patrí k najnavštevovanejším na cintoríne. Mesto každoročne počas sviatku všetkých svätých zabezpečuje výzdobu hrobov vojakov, pamätníkov významných osobností, primátorom mesta, ako vďaka za to, čo spravili pre našich občanov.

pokračovanie na strane 23

Urnová stena na Novom cintoríne na Bratislavskej ceste bola budovaná v rokoch 1985 – 1986. Stena je zaujímavá tým, že z jednej strany sa do nej vkladajú urny a z druhej strany slúži ako plot cintorína.

Sprevádzanie detí a rodín v smútení
alebo ako opäť nájsť v živote radosť

Poradenské centrum

PLAMIENOK

Posledná rozlúčka sa skončí, ľudia poodchádzajú, my zostávame. Sami, opustení, prázdni, s pocitom, že život, čokoľvek to slovo pre nás znamenalo, už nikdy nebude taký, aký pred tým. Nie bez človeka, ktorého sme stratili. S tým, čo sa stalo, nesúhlasíme, nechápeme, nechceme...možno tomu ešte stále ani nedokážeme uveriť. Nie sme pripravení rozlúčiť sa poslednýkrát. Čaká nás dlhá, náročná cesta, cesta smútenia.

Poradenské centrum Plamienok vzniklo v roku 2011 a jeho poslaním je sprevádzanie detí, ktoré stratili blízkeho, a rodín, ktoré stratili dieťa. Spolu s rodinami a deťmi prechádzame smútkom a hľadáme cestu, ako ísť ďalej, ako v sebe nájsť silu a inšpiráciu, ako byť slobodní v tom, čo cítime, ako nachádzať zmysel a radosť v ďalšom živote. V Plamienku nepoznáme všetky odpovede, ani nepoužívame frázy a návody. K smúteniu pristupujeme s pokorou, smútiacich sprevádzame v ich vlastnom hľadaní. Využívame pritom rozhovor, hru a tvorivosť, pretože práve tvorivosť dokáže nájsť nové cesty, nové impulzy, nové pohľady a dokáže zo smútku a chaosu postupne vytvoriť niečo nové. Naše centrum navštevujú deti aj dospelí, často celé rodiny. Prichádzajú k nám, keď sami cítia, že by možno chceli, no nevedia ako vykročiť ďalej, že potrebujú smútok spracovať v bezpečnom prostredí, kde ich nikto nebude súdiť ani poučovať. Prichádzajú aj tí, ktorí blízkeho stratili náhle, alebo mali s blízkym komplikovaný vzťah, tí, ktorí sú zmätení z vlastných pocitov po strate. Deti u nás majú k dispozícii veľkú herňu s množstvom terapeutických hračiek a podnetov, a venujú sa im psychológovia, hroví terapeuti a arteterapeuti. Rodičia sa môžu porozprávať v konzultačnej miestnosti, alebo môžu objasňovať tvorivosť, hru a umenie v herni. Čas, ktorý u nás rodiny strávia, je rôzne dlhý, a my sme pripravení sprevádzať ich tak dlho, ako je to potrebné.

Čo znamená smútiť

Smútenie je cestou precítienia bolesti zo straty, na konci ktorej dokážeme nachádzať v živote opäť aj radostné momenty. Smútenie dokáže na čas ovládnuť naše telo, našu myseľ aj naše cítenie, dokáže nás úplne pohltiť, zmiasť, ovládnuť. Ide o prirodzenú reakciu na stratu blízkej osoby, sprevádzanú celou škálou pocitov. To, ako sa u nás prejaví, je individuálne a závisí od mnohých faktorov – napríklad aké sú naše vnútorné zdroje, výchova, osobnosť...Môžeme zažívať fyzické aj psychické reakcie na stratu, ako nespavosť, nechutenstvo, bolesti žalúdka, úzkosť, hnev, pocity viny, bezmocnosť, paniku. Smútenie často naštrbí naše presvedčenia, to, čomu sme verili, naše predstavy o svete a živote, o existencii spravodlivosti. Často zmenou prejdú aj naše dovtedajšie vzťahy, mnohé z nich prehodnocujeme a pretvárame, vrátane nášho vzťahu so zosnulým. To všetko je prirodzené a zároveň potrebné k tomu, aby sme dokázali napokon vykročiť ďalej. Možno zmenení, iní než predtým, do života, ktorý tiež nie je ako predtým, ale v ktorom dokážeme opäť cítiť aj radosť, aj nádej. V ktorom nás spomienky na to pekné, čo sme spolu prežili, už tak veľmi nebolia, ale dokážu aj vyčariť úsmev. Je to náročné obdobie, ktoré trvá rôzne dlhý čas, no na konci môžeme objaviť nové životné smerovanie.

Deti v centre majú k dispozícii aj terapeutické hračky.
Foto Poradenské centrum PLAMIENOK n.o.

V krajine, kde sa smútok líal alebo ako smútiť deti

Straty a tragédie neobchádzajú ani najmenších. Hoci sa prirodzene snažíme chrániť deti pred témou zomierania a strácania, nedokážeme zabrániť udalostiam, ktoré ich dušu naplno zasiahnu. Často si myslíme, že deti nesmútiť toľko ako my, pravdou ale je, že len smútiť inak. Bolest' však dokážu cítiť rovnako, aj keď sa u nich strieda s inými emóciami. Už malé bábätká dokážu vycítiť emočné napätie, hoci nerozumejú situácii. Menšie deti nechápu konečnosť smrti, ale cítia bolesť z odlúčenia. Adolescenti chápu smrť podobne ako dospelí. Pre naše deti sme aj v smútení akýmsi vzorom, často nás kopírujú. Ak strata zasiahla aj nás, je veľmi ťažké sprevádzať v tomto období naše deti, ale ak sa o to pokúsime, môžeme im pomôcť hľadať v ich živote miesto aj pre smútenie, pre vyjadrenie nepríjemných alebo ťaživých pocitov, pre hľadanie odpovedí na veľké otázky. Je však pochopiteľné, ak na to vo vlastnom smútení nemáme kapacitu. Vtedy je vhodné vyhľadať odborníka na smútenie, ktorý dokáže nás aj deti sprevádzať a poskytnúť nám priestor.

Kde vyhľadať pomoc

Ak Vaše dieťa zažilo stratu blízkej osoby, ak Vaša rodina zažila stratu dieťaťa, ak cítite, že potrebujete priestor, oporu, rozhovor, alebo jednoducho len niečiu blízkosť, môžete sa na nás kedykoľvek obrátiť a dohodnúť si stretnutie u nás v Poradenskom centre.

Katarína Čakajdová, hroví terapeut Poradenské centrum PLAMIENOK n.o.

Takto spravujú cintoríny v Piešťanoch pokračovanie

Cintorín na Žilinskej ceste

■ V zahraničí je bežné, že v rámci cintorínov sú turistické značenia tých najznámejších hrobových miest. Uvažovali ste nad niečím podobným?

Je to zaujímavý nápad, s ktorým sa budeme zaoberať. Mestská knižnica v Piešťanoch spracovala za pomoci žijúcich historikov nášho mesta a pracovníkov múzea výbornú brožúru hrobových miest významných osobností mesta Piešťany. Viem, že záujemci pravidelne navštevujú pamätník holokaustu na židovskom cintoríne, kde sú v židovskom Dome smútku uvedené mená všetkých príslušníkov židovskej komunity z nášho mesta, ktorí boli vyvrazení počas druhej svetovej vojny. Naše cintoríny sú taktiež zverejnené na internete na stránke www.cintoriny.sk, kde si človek vie nájsť hroby svojich pozostalých, vzdialených príbuzných, alebo zaujímavých osobností. V rámci voľných kapacít postupne dopracováваме fotodokumentáciu jednotlivých hrobových miest. Okrem toho, naši zamestnanci sú vždy ochotní nájsť záujemcovi hrobové miesto na požiadanie v kancelárii. Veľmi často takto pomáhame návštevníkom cintorína počas sviatku zosnulých, keď máme predĺžené otváracie hodiny.

■ Na Novom cintoríne na Bratislavskej ceste sa nachádzajú aj hroby vojakov.

Ide o hrobové miesta 13-tich našich vojakov z druhej svetovej vojny. Hroby nemeckých vojakov boli vyexhumované a ostatky

Na správu týchto hrobových miest prispieva aj Ministerstvo vnútra SR

uložené na cintorínoch pre ne vytvorených. Na správu týchto hrobových miest prispieva finančnými prostriedkami aj Ministerstvo vnútra SR, ale my sa o tieto hroby staráme nad rámec, z úcty k ľuďom, ktorí položili životy za nás.

■ Na cintorínoch sú väčšinou problémy s vandalmi. Registrujete krádeže, respektíve lúpeže aj na piešťanských cintorínoch?

Naštastie za 25 rokov mi nikto neprišiel osobne nahlásiť, že by bol napadnutý na piešťanských cintorínoch. V súčasnosti registrujeme minimum krádeží aj vzhľadom k tomu, že sa nám na Novom cintoríne na Bratislavskej ceste podarilo osadiť 7 kamier, z toho jednu otočnú, ktorá kontroluje vstup ľudí a vozidiel zo zadnej časti cintorína. Kamery, samozrejme, neustrážia všetko, aj vzhľadom k tomu, že na pohrebisku sa nachádzajú vysoké stromy, ale ľudia majú pri nich väčší pocit bezpečia. Ešte by som rada presadila umiestnenie aspoň 2-3 kamier na Horný cintorín na Žilinskej ceste, kde nie je toľko vysokých stromov, a teda by sa dal lepšie kontrolovať pohyb osôb a ochrana ich majetku.

■ Na piešťanských cintorínoch sa nachádzajú farebné zberné nádoby na odpad. Do akej miery sa Vám darí riešiť separovaný zber?

Začiatkom tohto roka boli v zmysle platného Zákona o odpadoch na piešťanské cintoríny umiestnené nádoby na separovaný zber. Žiaľ, návštevníci nie sú dostatočne disciplinovaní a keďže nám do nádob na plasty, sklo a bio odpad ukladajú rôzny odpad, musíme vykonávať jeho dočistenie. Túto činnosť vykonáva jeden pracovník, ktorý triedi separovaný zber a potom ho vyváža do mestského zberného dvora. Pevne veríme, že nám občania v budúcnosti viac pomôžu so separovaným zberom a my uvidíme na konci roka nejaké úspory z vývozu odpadu z veľkokapacitných kontajnerov.

■ Aké máte najbližšie plány s piešťanskými cintorínmi?

Tlačí nás rekonštrukcia Domu smútku na Novom cintoríne na Bratislavskej ceste a dobudovanie chodníkov, vodovodu a osvetlenia v jeho zadnej časti, ale všetko sa odvíja od finančných prostriedkov, a tých v každej samospráve nie je nazvyš a rozhodujú o ich konečnom rozdelení poslanci.

Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Smrť je zbytočne tabuizovaná

Smútenie po zosnulom má rôzne podoby

Ak ste prišli o svojho blízkeho príbuzného, určite viete, že nie je jednoduché vyrovnať sa so svojím zármutkom a bolesťou, ktorá po odchode „na večnosť“ zostala. Smrťou stráca milovaného človeka navždy. Ako tvrdí v rozhovore PhDr. Mgr. Nadežda Špatenková, Ph.D. z Asociácie poradcov pre pozostalých v susednom Česku, smútenie je dlhý a bolestný proces vyrovnávania sa so smrťou milovaného človeka. Trendy smútenia sa za posledné roky výrazne menia. „Hoci smrť blízkeho človeka predstavuje extrémny zásah do života pozostalých, pre smútenie nie je v súčasnej dobe miesto. Už tam prirodzene nepatrí. Smrť je tabuizovaná, popieraná, vytesnená. Pestuje sa kult krásy, mladosti, zdravia a úspešnosti. V takejto spoločnosti sa naozaj nesmúti ľahko.“

Prezraďte nám začiatky vašej Asociácie poradcov pre pozostalých, i to, čo vás primálo k jej založeniu? Skúste si na to spätne zaspomínať.

Asociácia poradcov pre pozostalých, z. s. je pomerne mladá organizácia, ktorá bola vrchným súdom v Prahe zapísaná 5. januára 2015. Hlavným impulzom k jej vzniku bola snaha zabezpečiť určitý profesionálny štandard a garantovanú kvalitu poskytovaných poradenských služieb pre pozostalých. Postupná profesionalizácia poradenstva je v súčasnosti takmer „kľúčovým trendom“. Organizácie a inštitúcie pôsobiace v celoeurópskom kontexte, napríklad OECD alebo Európska komisia, považujú zvyšovanie kvality v poskytovaní informačných a poradenských služieb za jednu zo zásadných úloh.

Vyššie uvedené tendencie sú sprevádzané úsilím definovať kvalitu poradenských služieb a jej hranicu, ktorá zahŕňa aj definíciu osobnostných predpokladov poradenských pracovníkov, vrátane ich kvalifikácie, čo sa premietlo aj do štandardizácie a profesionalizácie poradcov pre pozostalých v Českej republike.

Poradcovia by mali byť schopní zvládať širokú paletu činností, ako je komunikácia v širšom slova zmysle. Napríklad diagnostikovanie, vyhľadávanie informácií a prácu s nimi, orientáciu v štatistických súboroch, pomoc, podporu, poradu, intervenciu, organizovanie, konzultácie, sprostredkovanie, výcvik, školiace a psychoterapeutické zručnosti. To všetko, v teoretickej aj praktickej rovine, v rovine práce s individuálnym klientom, aj v skupinovej práci, sami, prípadne tiež s oporou tímu. V tomto zmysle je práca poradcu nesmierne náročná a vyžaduje, rovnako, ako v iných oblastiach sociálnych aktivít, čiže pri práci s ľuďmi, špecializovanú a špecifickú odbornú prípravu.

Nadežda Špatenková, Asociácia poradcov pre pozostalých

Významnú úlohu v procese profesionalizácie zohrala Národná sústava kvalifikácií a tiež Národná sústava povolání. Aký význam to malo v rámci poradenstva pre pozostalých?

Národná sústava kvalifikácií (NSK) vznikla v spolupráci Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy Českej republiky a Národného ústavu odborného vzdelávania. Prostredníctvom kvalifikačných a hodnotiacich štandardov je v nej popísaná nielen úplná kvalifikácia, ktorú človek zvyčajne získava v škole, ale aj kvalifikácia čiastková, ktorá je časťou určitého povolania. Okrem vzdelania ide teda aj o získané odborné zručnosti, ktorými je potrebné disponovať. V rámci danej NSK bol vytvorený aj kvalifikačný štandard Poradca pre pozostalých, pričom bol prakticky vôbec prvým hodnotiacim štandardom založeným na „soft skills“, teda na mäkkých zručnostiach. Typová karta povolania Poradca pre pozostalých (alternatívne názvy Poradca v poradenstve pre pozostalých/Bereavement Facilitator) popisuje toto povolenie ako „kvalifikovaného pracovníka, ktorý samostatne a systematicky, pod dohľadom supervízora sprevádza klientov prostredníctvom poradenského vzťahu, vytvoreného v priebehu umierania im blízkych osôb, pri príprave pohrebných obrádov a pri ich práci so smútkom.“

Viete nám uviesť aj príklady prác, ktoré môže poradca pre pozostalých vykonávať?

Poradca môže samostatne zabezpečovať poradenstvo pre pozostalých so smútiacimi rodinami, skupinami alebo jednotlivcami. Tiež môže sledovať jeho potreby a riešiť záležitosti spojené s poskytovanou službou, napríklad sprostredkovať kontakt klienta s kompetentným psychológom. V neposlednom rade poskytuje sociálno-právne poradenstvo pozostalým, zabezpečovanie spolupráce a vzájomnej informovanosti medzi poskytovateľmi rôznych služieb, vyhľadáva a organizuje voľno časové aktivity zamerané najmä na prácu so spomienkami a ventilovanie emócií. Všetko, prirodzene, prebieha podľa osobných cieľov pozostalých, ich potrieb a schopností.

Aká je vlastne kvalifikácia poradcov pre pozostalých a kto skúma ich reálne znalosti či skúsenosti?

V zmysle zákona č. 179/2006 Sb. O uznávaní výsledkov ďalšieho vzdelávania nie je dôležité, akým spôsobom uchádzač predpísané kompetencie získal (napríklad absolvovaním nejakého kurzu). Rozhodujúce je, či týmito kompetenciami v skutočnosti disponuje alebo nie. Hodnotiaci štandard profesie Poradca pre pozostalých jasne nastavuje kritériá, čo všetko musí poradca pre pozostalých spĺňať, tzv. autorizovaná osoba to pri skúške žiadateľa overuje. Naša Asociácia poradcov pre pozostalých je združením poradcov, ktorí disponujú touto profesionálnou kvalifikáciou. Tiež spolupracujeme s orgánmi verejnej správy

a samosprávy, robíme výskumnú činnosť, pripomienkujeme legislatívne normy z oblasti pohrebníctva. Tiež neustále vzdelávame poradcov pre pozostalých, či už formou seminárov, konferencií, či poskytovaním supervízie.

Prečo je dobrou voľbou poradiť sa s poradcem pre pozostalých, keď prideme o niekoho blízkeho? Nepomôžu nám v takých chvíľach zvyčajne rodina a priatelia?

Smrť blízkeho človeka predstavuje extrémny zásah do života pozostalých. V jedinom okamihu sa radikálne mení celý ich život. Doteraz existujúce istoty sa z ich života náhle vytratia, ich svet je smrťou milovaného človeka nečakane a navždy zmenený. Keď vám zomrie niekto blízky, je to ako by sa vám zrútil celý svet, ako by váš život zrazu stratil zmysel. Smrťou stráca milovaného človeka navždy, definitívne. Už nikdy sa s ním nestretnete, už nikdy vás nepohládí, nepochváli, už nikdy nič nebude tak ako predtým. Máte pocit, že už nikdy nemôžete byť šťastný. Vaše srdce bolí a hrozí, že pukne žiaľom, oči pália od potokov slz. Ste hlboko zarmútený, smúтите...

Strata blízkeho človeka nevyvoláva u pozostalých iba silné emočné reakcie, nabúrava tiež ich:

- pocit vlastnej identity („Som ešte manželka, keď mi zomrel manžel? Nie, už nie som, som vdova.“),
- pocit vlastnej integrity („Niečo vo mne zomrelo, ako by som stratil kus svojho ja.“),
- vzťahy s inými ľuďmi („Nie je mi dobre samotnému, ale nie je mi dobre ani medzi ľuďmi.“),
- presvedčenie o stabilite a bezpečnosti sveta („Ako to len Boh mohol dopustiť?“).

Pozostalí v takejto situácii potrebujú pomoc a podporu. Tej sa im ale často nedostáva. Ako si pomôcť?

Hlavným zdrojom pomoci pozostalým by mali byť predovšetkým ich najbližší, teda rodina, príbuzní, priatelia, známi. Lenže, aj ostatní členovia rodiny môžu byť zasiahnutí zármutkom. Smrť významným spôsobom zasahuje do štruktúry a fungovania celej rodiny. Rodinný systém môže byť niekedy smrťou a smútením natoľko narušený, že sa stáva dysfunkčným. Úmrtie člena rodiny nielenže vyvoláva úplne nové, špecifické problémy, ale môže tiež znovu otvoriť skôr existujúce a doteraz nevyriešené problémy, alebo vyhrotiť problémy existujúce. V takom prípade nemôže byť rodina zdrojom účinnej pomoci, pretože sama potrebuje pomoc.

Vychádzate z nejakých konkrétnejších prieskumov, alebo to pozorujete priamo v praxi?

Napríklad Abram Rosenblant vo svojom výskume z roku 1991 potvrdil, že rodina nemusí byť pre pozostalých vždy zdrojom opory, ba práve naopak. Jeho respondenti uvádzali ostré konflikty s inými členmi rodiny. Príčinou týchto problémov bol najmä pocit pozostalých, že im ostatní príbuzní neposkytujú dostatočnú útechu a oporu. Ďalej dochádza často k obviňovaniu príbuzných, že pozostalý smúti príliš málo, alebo naopak, prehnané, je ambivalentný, má teda protikladný vzťah pozostalých k zosnulému, prípadne k iným príbuzným. Iní autori poukazujú na to, že rodina je sama o sebe v kríze a nemôže byť dostatočnou oporou svojim členom, niekde sa akcentujú napríklad mocenské ambície – boj o dedičstvo a podobne. V tejto súvislosti tiež hodno pripomenúť, že Česká republika je v podstate nenáboženskou krajinou, preto pozostalí nenachádzajú útechu ani v cirkevnom spoločenstve či rituáloch, biblických textoch a ani nádej na ďalšie stretnutie „tam, na druhom brehu“ pre nich nie je dostačujúca.

Nemôžu byť tou oporou v našom smútení napríklad blízki priatelia či známi?

Ani iní ľudia zo sociálneho okolia, napríklad priatelia a známi, nebývajú niekedy pozostalým dostatočnou oporou. Zvyčajne totiž nevedia, ako sa k pozostalým správať, čo urobiť alebo

povedať, preto sa stretnutiu s nimi radšej vyhýbajú. Správanie a prežívanie pozostalých ich znepokojuje. Znepokojujú ale tiež samotných smútiacich, ktorí si kladú otázky typu: „Čo so mnou teraz bude?“, „Prečo sa to muselo stať práve jemu? A prečo mne?“ Chcu a potrebujú na svoje otázky nájsť odpovede, ostatní im ale zvyčajne dávajú najavo, že im pri hľadaní odpovedí nemôžu, či nevedia (alebo nechcu?) pomôcť.

A tak pozostalý často počuje „útechy“ typu:

- „Netráp sa tým!“ To je predsa absurdné! Ako sa nemajú pozostalí trápiť, keď navždy stratili milovaného človeka?!
- „Nesmieš na to myslieť, život ide ďalej!“ Lenže pozostalí majú pocit, že sa ich svet práve zrútil, že ich život stratil zmysel...
- „Všetci tam musíme...“ To je síce pravda, ale pre pozostalých to nie je žiadna veľká útecha.
- „Čo sa stalo, stalo sa...“ Ale toto sa stať nemalo!
- „Teraz sa nemôžeš zrútiť.“ A kedy sa človek môže zrútiť, keď nie po smrti niekoho blízkeho?
- „Vzmuž sa trochu!“ Ako sa má pozostalá žena „pochlapiť“?
- „Všetko musí raz skončiť...“ Lenže prečo práve teraz? A prečo práve takto?!
- „Už o tom nehovor, aj tak to nikomu nepomôže...“ Naopak, pozostalým môže veľmi pomôcť, ak môžu o tom, čo sa im stalo a čo prežívajú, s niekým hovoriť.

To však zrejme neznamená, že pozostalí neprežívajú zármutok, že nie sú zasiahnutí žiaľom po smrti milovaného človeka.

Naopak, ich zármutok je zdrvivý, pretože sú naň sami a sú v ňom zúfalo osamelí. Pozostalí sa môžu domnievať, že dať priechod svojmu žiaľu je „morbidné“ a „nezdravé“, preto sa snažia svoj zármutok potlačiť alebo skrývať. Nevedia, čo majú so svojim zármutkom robiť, ako s ním zaobchádzať, „ako sa z toho nezbláznit“. Tradičné zdroje sociálnej opory zlyhávajú. Pozostalí ale potrebujú podporu, potrebujú niekoho, kto ich na „cestu žiaľu, náreku a slz aspoň kúsok odprevadí“. Preto čoraz častejšie vyhľadávajú pomoc formalizovaných inštitúcií, kontaktujú napríklad niektorú z poradní alebo liniek dôvery. Pre pozostalých môže byť oveľa prijateľnejšie hovoriť o bolestivých a zraňujúcich záležitostiach s cudzím človekom, s expertom na danú problematiku (teda s poradcem pre pozostalých), ako s členom vlastnej rodiny.

Ani u niektorých odborníkov, napríklad lekárov alebo psychológov, ale nemusia pozostalí vždy nájsť pochopenie. Prečo? Mali by sa smútiaci „obzerať“ po radu inde?

Jedným z dôvodov je citlivosť problematiky umierania a smrti. Smrť desí. Pripomína všetkým ich bezmocnosť, neschopnosť čeliť smrti a bojovať s ňou, ale aj pocit vlastnej konečnosti. Okrem toho je každé stretnutie s niekým, koho zasiahla smrť blízkeho človeka, bolestivou konfrontáciou s možnosťou, že by sa to mohlo stať aj nám. Ďalším dôvodom môže byť aj nedostatočná skúsenosť s tým, ako pracovať so smútením a smútiacimi ľuďmi. Nezáleží na tom, či pomoc pozostalým poskytuje školený dobrovoľník alebo vysoko vzdelaný psychoterapeut. Ide o to, aby to bol človek citlivý voči potrebám pozostalých, aby to bol niekto, kto je oboznámený s tým, čo pozostalí prežívajú a ako je možné im pomôcť.

Ak sa pýtate, prečo je poradca pre pozostalých dobrou voľbou, je to podobné, ako by ste sa pýtali, prečo si najímať výživového poradcu, keď chcete schudnúť, alebo prečo si vyhľadať osobného trénera, keď si chcete zvýšiť kondíciu. Redukciu váhy a cvičenie by sme tiež predsa zvládli sami, ale môžeme sa riadiť mýtmi, ktoré v tejto oblasti máme, urobiť zbytočné chyby, ktoré sa nám neskôr vypomstia. S niekým, kto problematike rozumie, to ide všetko jednoducho všetko ľahšie.

Pokračovanie rozhovoru v ďalšom čísle

Zuzana Voštenáková, fotografie Asociácia pre poradcov a pixabay

Smrť o pár rokov môže vyzeráť inak... Ako zmysluplný rozlúčkový rituál

O občianskom združení

Kolobeh života

Celý život sa jej zmenil v jedinej sekunde. Zomrela jej celá rodina, a tak sa nevedome stala adeptom na komplikované smútenie. Prechádzala všetkými fázami smútku — šokom, slabosťou, neprijatím, odporom, negativizmom, pocitom obete. Hľadala zmysluplný spôsob, ako znova s týmto žiť, o čo sa oprieť. Už tri roky poskytuje smútkové poradenstvo zakladateľka Občianskeho združenia Kolobeh života PhDr. Jana Pitková, spolu s ambasádorkou Máriou Demitrovou. Ako priznáva v rozhovore, smrť každého strašne zaskočí a obnaží. „A my musíme hľadať v sebe silu prijať to a hľadať dôvod, prečo žiť ďalej.“

Vaše občianske združenie Kolobeh života vzniklo koncom roku 2013. Čo bolo podnetom na jeho založenie a s akými víziami ste do toho šli?

Cez vlastný životný príbeh, keď mi v jednej sekunde zomrela celá rodina a stala som sa nevedome, adeptom na komplikované smútenie, ktoré nastalo. Bez toho, aby som vedela, čo to je a vedela, čo s tým robiť. Zasiahla ma smrť, ktorá ma vystrašila na veľa rokov a dostala na samé dno smútenia a seba samej. Hľadala som spôsob, ako znova s týmto žiť, o čo sa oprieť. Nevedela som, či kvalita môjho života bude niekedy taká istá ako dovtedy. Bola to pre mňa veľmi dlhá cesta, trvalo to 18 rokov, kým som zistila, ako to zo seba dostať a ako s tým pracovať. A to už bol len krok k založeniu občianskeho združenia KOLOBEH ŽIVOTA, aby pomáhalo a šíriло osvetu v smútení, prostredníctvom smútkového poradenstva a smútkovej terapie. Založili sme ho spolu s Majkou Demitrovou, ktorá je jeho ambasádorkou.

Ako v praxi funguje pomoc pre rodiny s nezaopatrenými deťmi, ktoré sa smrťou rodiča ocitli v krízovej životnej situácii? Ktoré formy pomoci cez vás môžu pozostalí využiť?

Rozhodli sme sa ponúknuť svoje skúsenosti, pomoc, podporu, informácie, poradenstvo a pocit spolupatričnosti rodinám, ktoré to práve veľmi potrebujú. Základnou formou pomoci je naša webová stránka, ktorej nosnou časťou je poradenstvo v smútení, ale aj časti podnecujúce k zamysleniu sa nad našou smrteľnosťou. Ďalej praktické rady, informácie, citácie aj texty piesní či odporúčania odbornej a populárnej literatúry.

Nemenej dôležitou formou pomoci je osobná práca s rodinami s nezaopatrenými deťmi, ktoré sa smrťou jedného alebo oboch rodičov ocitli v krízovej životnej situácii. Sú to cyklické víkendové stretnutia a pravidelná každoročná organizácia dvoch turnusov bezplatných letných táborov pre deti z celého Slovenska. Ďalej sme vytvorili projektovú stratégiu združenia prostredníctvom päť projektových aktivít: Uvedom si svoje talenty a dary, Komunikuj s láskou, alebo päť jazykov lásky, Pošli pomoc ďalej, Dajme si o sebe vedieť, aby sa mohla utkať sieť, Úplné rodiny pomáhajú neúplným. Tento rok sme ešte spustili nový projekt dramato-terapeutických dielní pre našu mládež a nacvičili sme divadelné predstavenie Päť jazykov lásky.

S kým v tomto smere spolupracujete? Tvorí váš tím ľudí, ktorí sami prešli osobnou skúsenosťou zo straty blízkeho

človeka? Do akej miery to ovplyvnilo ich ďalšie smerovanie – pomoc v tejto oblasti?

V priebehu troch rokov našej práce sa sformoval tím spolupracovníkov, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na našich aktivitách. Sú to odborníci ako psychologička, zážitková pedagogička, sociálni pracovníci, poradca v smútení, ale aj mnohí dobrovoľníci. Niektorí sú z našich rodín, ďalší sa k nám jednoducho pridali, lebo im naša práca dáva zmysel. Je veľmi motivujúce vidieť, ako sa rok čo rok rozrastáme a ako vznikajú a mobilizujú sa svojpomocné skupiny. Ako sa naši smútiaci učia stať na vlastných nohách, ako ich utrpenie či smútok núti siahnuť si do vlastnej mobilizácie a nájsť spôsob, ako sa naučiť znova žiť, a keď majú dostatok síl aj pomáhať druhým.

Kedy človek spravidla vyhľadá vaše združenie a aké dôvody ho k tomu vedú? Kedy má potrebu podeliť sa o svoju bolesť s profesionálmi na smútkovú terapiu?

Zo začiatku, keď sa o nás ešte vôbec nevedelo, sme my aktívne oslovovali niektoré samosprávy, prípadne ponúkli pomoc mnohým vdovám, pestúnskym súrodencom či náhradným rodičom. Dnes už čoraz častejšie sme my oslovovaní vdovami, vdovcami alebo ich okolím, ktoré nás upozorní na danú rodinu na základe toho, že sa o nás niekde dozvedeli, napríklad z článku v novinách.

Keďže na Slovensku sa v oblasti osvety a vzdelávania v tejto téme ešte neurobilo takmer nič, tento rok Kolobeh života spolu s Ligou za duševné zdravie robí prvé kroky pre zviditeľnenie ľudí a organizácií, ktoré sprevádzajú zomieraním, rituálmi poslednej rozlúčky a smútením. Tieto postupne vyhľadávame, oslovujeme a sieťujeme. V súvislosti s jesennou edukačnou kampaňou pre verejnosť vydávame edukačný leták o smútení a v septembri organizujeme prednášku s diskusiou pre verejnosť Smrť ako súčasť života s podtitulom Náš návrat ku koreňom. Bude sa konať 26. septembra v bratislavskom Věčku so zaujímavými hosťami.

S čím majú klienti najčastejšie problémy, pokiaľ ide o to, ako sa vyrovnáť so stratou blízkeho a čo ich najviac trápi?

Stretnutie so smrťou blízkeho človeka je pre nás veľmi, veľmi bolestivá skúsenosť. Najmä, ak zomrel nečakane, prípadne vo veku, kedy to ešte nepovažujeme za prirodzené. Každý človek je iný, preto aj každé smútenie je iné. Ak náš život bol priveľmi spätý so zomrelým, nevieme si predstaviť, ako budeme ďalej žiť

bez tejto najbližšej bytosti. Alebo máme pocit zrad, ak by sme si dovolili prestať smútiť. Naše smútenie sa môže stať komplikovaným a prejsť až do depresie. Preto je veľmi dobré vyhľadať pomoc, lebo môžeme spolu hľadať cestu, ako s bolesťou a stratou žiť ďalej.

O osobných skúsenostiach so smútkovou terapiou

Ktoré dôležité momenty rozhodli, že ste sa stali odborníčkou na smútkovú terapiu? Prežili ste niečo podobné, ako vaši klienti?

Až po dlhých rokoch, keď som šla na terapiu, pochopila som potrebu smútkovej intervencie. Lebo každý človek, nepripravené konfrontovaný so smrťou, potrebuje aspoň informácie. Nevie totiž, ako zareaguje jeho myseľ, emócie, telo. Symptómy smútku sa dejú na všetkých úrovniach a aj telo zvykne fyzicky ochoreieť. Vykazuje smútok cez žalúdok, suchosť v krku či iné pocity na tele. Preto je dobré vedieť, čo sa s nami deje, aké sú príznaky smútenia a že je to prirodzená reakcia tela.

Aké boli vaše prvé roky po tragédii, ktorá vás postihla v súvislosti s úmrtím vašich blízkych? Čo vám najviac pomohlo v danej situácii?

Moje smútenie bolo vzhľadom na mnohonásobnú stratu komplikované a asi len vďaka trojmesačnej dcérke som to prežila bez jedinej tabletky, keďže som v tom čase dojčila. Trvalo ale veľmi dlho, malo charakter odsúvania, odkladania ozajstného smútenia, pretože som mala malé bábätko. Takže jedného dňa som sa mu predsa len musela postaviť „čelom“. Absolvovala som terapie, ktoré mi pomohli nanovo si to celé naplno odsmútiť a vnútorný pocit ma viedol ďalej v ústrety môjmu strachu zo smrti. Absolvovala som vzdelávanie a zážitkový seminár o smrti, až som postupne našla motív a potrebu pomáhať týmto spôsobom ďalej.

Jednou z úloh smútkovej terapie je jednoducho si smútok odsmútiť, nechať prechod svojim pocitom a emóciám. Fungovalo to aj vo vašom prípade, alebo ste zvolili inú cestu?

Ja som na terapii vložila všetko to, čo u mňa bolo roky potláčané, a tak či tak som si tým musela prejsť odznova. Jednou z úloh terapie je odsmútiť a dovoliť si smútiť akokoľvek to človek potrebuje. Plakať, kričať, hocičo. Ale dávať to von, rozprávať o tom. Pracovať so smútkom aktívne, nebať sa toho, neutekať, nezatvárať sa pred tým. Nemyslieť si, že keď matka plače pred svojimi deťmi, že je to nejaká slabosť, že sa to nepatrí. Práve naopak, toto všetko je to, čo robíme zle.

Ako dlho ste prekonávali smútok za blízkymi? Dá sa s tým vôbec vyrovnáť? Prežívate smútok v inej forme aj dnes, po mnohých rokoch?

Keď mi v jednej sekunde zomrela celá rodina, stala som sa nevedome adeptom na komplikované smútenie, ktoré nastalo. Bez toho, aby som vedela, čo to je a vedela, čo s tým robiť. Prechádzala som všetkými fázami. Šokom, slabosťou, neprijatím, odporom, negativizmom, pocitom obete. Smútok často sprevádza aj zlosť, ktorá môže prejsť do nenávisť, keďže smútok je taká silná emócia, že ľudia naháňajú potenciálnych vinníkov alebo zlosť obrátia na seba a začnú sa ľutovať. No neľaví sa im. Kým nepochopíme, že obeťou nie sme.

Deti vedia smútiť prirodzene. Ráno sa zobudia a keď im je smutno, plačú. Alebo kedykoľvek, keď si spomenú. A je to v poriadku. Ale zrazu ich zaujme hračka, tak sú plnou pozornosťou pri nej. Dospelý to nedokáže. Má tak zablokovanú myseľ smútkom, že nie je schopný sa od neho odpútať a topí sa v ňom. Aj ja som sa dlho „topila“ a bola vystrašená. A bola to pre mňa veľmi dlhá cesta, kým som zistila, ako to zo seba dostať a transformovať na inú, novú kvalitu. A dokonca aj veľa získať.

Zakladateľka Občianskeho združenia Kolobeh života PhDr. Jana Pitková

Ako prekonať ťažké chvíle, keď príde o blízkeho

Akými fázami prechádzame najčastejšie, keď nám zomrie blízky príbuzný? Závisí tiež na tom, či išlo o nečakané úmrtie, alebo o dlhodobé ochorenie, ktorému podľahli?

Existujú viaceré návody. Z mojej skúsenosti sú dôležité štyri úlohy smútenia. Treba nimi vedome prejsť, pričom čas je nepodstatný. Prvou je prijať smrť, čo sa väčšinou tak skoro nepodarí. Netreba si nahovárať, že ten človek iba niekam odcestoval. Mnohí ľudia hrajú so sebou túto hru. Preto je tu dôležitý rituál pohrebu vo forme obrady rozlúčky. Druhou úlohou je dovoliť si smútiť „plným prúdom“, plakať, kričať, vyzúriť sa, rozprávať o tom, aby to išlo von. Napríklad aj modlením, akokoľvek to odkomunikovať. Je to ako s ranou na tele, po čase sa urobí chrasta a zahojí sa. V tejto fáze je dôležité, aby niekto poradil príbuzným smútiaceho, ako sa k nemu správať, čo mu hovoriť, aby tie dobre mienené rady nespôsobili smútiacemu ešte väčšiu traumu. Ja osobne som najdlhšie terapeuticky spracovávala vetu: „Teraz musíš žiť pre svoje deti.“

Dôležitý je prvý rok smútku, keď človek zažije prvé výročie narodenia a menín zomrelého, prvé Vianoce bez neho. Treťou úlohou je vytvoriť si nový život popri smútení, doslova rozhodnúť sa a dovoliť si prestať smútiť. Zamyslieť sa nad tým, čo nám robí radosť, dovoliť si ju a neviniť sa z radosti. Prichádza to pomaly, pozvoľna, v podobe drobných okamihov. Veď aj pred príchodom partnera či dieťaťa sme boli šťastní. Len sme preniesli svoju pozornosť na nich. Je potrebné si to prázdno po blízkom zaplniť. No a štvrtou úlohou je vytvoriť si pre pozostaleho miesto, kde ho budeme mať uloženého symbolicky, rituálne, akokoľvek.

Pamiatka na blízkeho by nám nemala brániť nájsť si napríklad iného partnera, či tešiť sa zo života. Nejde o to, naučiť sa s tým žiť, ale aby sme sa cez utrpenie vedome transformovali a našli kvalitnú hodnotu života, bez výčitiek. Nezáleží na tom, či ide o nečakané úmrtie, alebo o smrť po dlhodobom ochorení. V druhom prípade však mnohokrát pomáha vedomie, že sa milovaná osoba už nemusí ďalej trápiť v chorobe.

Ambasádorkou vášho občianskeho združenia je Mária Demitrová. Pomohli ste jej prekonať tiež ťažké chvíle, alebo čo pomohlo jej najviac?

Smútiť by sme mali naplno, autenticky, tak ako to cítime, bez ohľadu na čas. Ale prvý rok smútenia je najťažší a najintenzívnejší, pretože počas neho všetko zažívame prvýkrát. Predovšetkým rodinné a výročné udalosti, ako sú narodeniny, meniny, Vianoce bez milovanej osoby.

Ako príklad môžem uviesť, ako sa so smrťou, okrem odbornej pomoci, intuitívne vyrovnávala a stále vyrovnáva Majka Demitrová. Napísala dve nádherné zbierky básní, v ktorých sa odrážajú všetky štyri úlohy smútenia. V prvej PD 38 vyliala všetok svoj žiaľ, vypísala sa z neho. Našla si nové záľuby, začala navštevovať hodiny hrnčiarskeho kruhu. To je dôležité pri hľadaní spôsobov, ktoré nám pomôžu nechať emócie tiecť plným prúdom, vysmútiť sa, otvoriť kohútik a pustiť emócie von.

V druhej knihe, ktorá sa príznačne volá Dobré ráno, život vidieť, ako u nej začína cez smútok a jeho tmu presvitať svetlo a slnečné lúče. Badať tu prvú aj tretiu úlohu smútenia, keď cez nový život prijala smrť. Paľka si dala na také miesto vo svojom živote, kde jej nebráni ďalej žiť medzi ľuďmi a znovu postupne sa otvárať novým úlohám, vzťahom a radosti.

Môže mať smútenie aj trochu nezvyčajné formy? Napríklad, ak niekto nestihne prísť na pohreb blízkeho, ide sa zabaviť do spoločnosti hneď po pohrebe, lebo dotýkný by si to možno priať, oblečie si hneď po pohrebe pestré oblečenie...

Tak ako sme rozdielni svojimi povahovými vlastnosťami, temperamentom, tak je odlišné aj naše smútenie, ktoré môže mať aj nezvyčajné formy. Dôležité je, aby sme boli autentickí a správali sa tak, ako to cítime. Nepozerali sa na to „čo sa má“, nedali na „dobré rady“ či „plané útechy“, ale dovolili si slobodne prejavovať to, čo naozaj cítime.

Podstatné je podľa vás vyskladať si svoj život po smrti blízkeho inak – zmobilizovať sily a venovať sa rôznym aktivitám. Zvyčajne však vtedy človek nemá silu pustiť sa do ničoho. Ako to teda riešiť?

Keď sa človek príliš upne na niečo alebo niekoho, potom zabudne, že na svete existujú vône, raňajší úsvit či tisíc iných momentov, ktoré vedú život urobiť krásnym. Aj to, že sa človek

učí stáť na vlastných nohách, k čomu ho donúti utrpenie či smútok, siahne si len do vlastnej mobilizácie a musí nájsť spôsob, ako sa naučiť znova žiť. To je ten najväčší dar cez utrpenie, do ktorého človek dobrovoľne, bez vedomého motívu nepôjde. Smrť každého strašne zaskočí a obnaží. A on musí hľadať v sebe silu prijať to a dôvod žiť ďalej...

Rozlúčkové rituály môžu aj liečiť

Smrť nás desí bez ohľadu na to, ako práve žijeme, všetko sa jedného dňa môže zmeniť. Viete odhadnúť, ako budeme smútiť povedzme o 20 rokov, zmení sa niečo? Budeme prežívať smútok stále skôr doma, alebo aj na sociálnych sieťach?

Nie je to náhoda, že nás smrť desí. Lebo okrem strachu z neznáma sa ešte vytratila aj z našich životov. Umierame za anonymnými múrmi nemocníc. Neberieme ju prirodzene, ako súčasť kolobehu života. Kedysi bola smrť absolútnou súčasťou našich životov, zomieralo sa doma, truhla bola súčasťou rodinného obradového cyklu: narodenie, svadba, pohreb. Bralo sa to ako niečo prirodzené. Úplne sme sa odcudzili smrti, neodprevádzame svojich blízkych vo svojom náručí. A preto nás potom vystraší do takej miery, ako to urobila so mnou.

Najbližších 18 rokov po pohrebe som obchádzala pohrebničníctva, nemohla som vidieť truhly, mala som fóbiu, obrovský strach pred všetkým, čo sa týkalo pohrebov. Pre mňa to bola na dve desiatky rokov nočná mora. Je v poriadku, že sa bojíme neznámeho, ale potrebujeme o tom rozprávať a pomáhať ľuďom pracovať so smútkom. Pritom naše náboženstvo aj východné filozofie nevnímajú smrť ako konečno, ale iba ako prechod do inej dimenzie. Ale naše pohreby sú plné plaču, temna, desov, čiernej farby či spevu o tom, ako nás obklúčili „smrteľné muky úzkosti záhrobia“. Na všetkých padne obrovská ťažoba.

No môže to vyzeráť aj inak. A ja verím, že o niekoľko rokov to aj inak bude. Napríklad vo forme zmysluplných rozlúčkových rituálov, ktoré samotné nielen liečia, ale aj pomáhajú stmelovať komunitu pozostalých. Príkladom toho je organizácia ekologického pochovávania Ke kořenům v Prahe, ktorá rozvíja pochovávanie ku koreňom stromov či iných rastlín. Založili prvý český prírodný cintorín Les spomienok v Prahe, kde sa popol zosnulých ukladá ku koreňom urastených stromov. Len nedávno, v auguste, som sa zúčastnila zážitkového seminára, rituálov posledného rozlúčenia a spomienkových stretnutí, ktorý organizovali spolu s austrálskou sprievodkyňou umieraním Zenith Virago. Bolo to úžasné, inšpiratívne a hlboké trojdňové stretnutie s umieraním, smrťou a rituálmi poslednej rozlúčky. Veľmi by som si priaľa, aby sa naše rituály posunuli do takej zmysluplnej a liečivej podoby, ako som to mala možnosť zažiť.

Zuzana Voštenáková, fotografie pixabay a Jana Pitková

KARSOL Peter Pastorok
Cintorínska č.3, 937 01 Želiezovce

Tel.: +421 905 665 502
+421 905 314 801

E-mail: p.s.pastorok@gmail.com
www.karsol.sk

Smrt

část druhá - v našem moderním umění

Mgr. Jaroslav Šejvl

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze & Cech hrobnický, spolek

Druhá část tetralogie o Smrti se zaměřuje na její pojetí a ztvárnění v umění v naší moderní historii¹. Je velmi složité se na omezeném časopiseckém prostoru věnovat takto rozsáhlé oblasti. Téma Smrti oslovilo a stále oslovuje tvůrce ve všech oblastech/oborech umění – hudební zpracování (duchovní, vážná i moderní hudba), architektura (a nemusí se vždy jednat o funerální oblast) a sochařství, grafické zpracování (malířství, karikatura, skoro zapomenuté exlibris), psané slovo (próza, poezie, povídky, pohádky, verše), film, divadlo, tanec a mnohé další. Vyjádření/pojetí Smrti se velmi často v umění prolíná v jednotlivých oborech a je obtížné, ne-li nemožné je od sebe oddělit. Unikátní příležitost shlédnout vybraná významná díla upomínající Smrti v umění připravilo např. i v rámci výstavy nazvané Smrt kmotříčka Muzeum hudby. Výstava byla rozdělena na jednotlivé části, které byly zpravidla tematicky shodné. Smrt kmotřenka (kmotříčka) vychází z názvu jedné z pohádek z knihy Karla Jaromíra Erbena Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních (pův. vydáno v roce 1865). V článku autor velmi stručně a v podstatě heslovitě představuje vybrané umělecké obory, které jej svým pojetím a ztvárněním Smrti jakkoli oslovili, a který byly zčásti na výstavě ke shlédnutí.

Knihy – pohádky, poezie, próza

Bohatost a rozmanitost našich autorů přináší celou škálu zajímavých knih, ve kterých si každý najde to, co jej k tématu Smrti zajímá. Erbenova Kytice v různých vydáních (na výstavě z roku 1911 a roku 2001) či jeho kniha Na hřbitově;

pro milovníky nevšedně smutných příběhů mohou rozhodně doporučit Máchův lyrickoepický Máj s otcovrahem Vilémem a lámání v kole, ale neměli bychom zapomenout ani na Jiráskovi Psohlavce s Janem Sladkým Kozinou a jeho „Božím soudem“, který čekal Lomikara; moravská Bezručova sbírka Slezské písně, ze kterých velmi tragicky vystupuje nešťastná Maryčka Magdonova, ale i pohádka Babička Boženy Němcové: „Třetí den ráno, když se pohřební průvod, záležející z velkého množství lidstva, neboť každý, kdo babičku znal, chtěl ji doprovodit k hrobu, ubíral kolem zámku, rozhrnula bílá ruka těžké záclony u okna a paní kněžna se mezi nimi objevila Pak záclonu spustíc a hluboce si povzděchnouc zašeptala: „Šťastná to žena.“ Z dalších poměrně známých pohádek můžeme uvést Zeyerůva Radúze a Mahulenu: „Jak příšerná to hudba. Strašidelná, co to znamená? Ty zbledl’s“ či Františka Halase – Já se tam vrátím („... ať si jen země letí do prázdna, ať si jen letí, jen když zbude jistota jednoho místa, místa posledního, místa jen pro hrob“), Kohout plaší smrt („Vysmát se stínu, když za zády se křčí strachy bez sebe, smrt rychle zhasí tvář a novou hvězdu rozžehne. Naslouchejte něžnému praskotu jejich čistých kroků, ten praskot slýchávali jsme při česání dlouhých vlasů žen, ze umírání lásek“) a Asrael („Poznáte naše křídla a bude již pozdě, Asrael nám je srovná do pouzdra rakve Holé pruty bez růží se chvějí, oči jezinek vyšlehal, abychom nikdy neřekli, co jsme uviděli. Však jednou pootočená ústa růží, v úskočném jaru prozradí vše, zapomeňte, zapomeňte, že dole jsou červi a přivoňte“). Nelze nevzpomenout na Nerudovu hořkou smutně laděnou básnickou sbírku Hřbitovní kvítí („Přece blázni jsou těž moudří, moudrého cos mají, moudrého co mají? – Umírají“).

Relativně odlehčenou formu pojetí Smrti (oproti pesimisticky laděnému Nerudovi) předkládá např. Radek Lehkoživ: „Až budu prdět do hlíny, až budu přikryt zeminou, až uvnitř mají mršiny, se malí červi vyšinou, až sežerou mě do mrtě a po hřbitově roznesou, možná, že zase stihnou Tě. Náhody blbci přece jsou“. A samozřejmě skvělé Krchovského sbírky: „Jak bude po smrti? Tobě dost těžce Není co závidět; netěš se, - těš se! Ale ne, duše má, čeho ses lekla – očistce, mučení, plamenů pekla? To je moc humánní, mírné a všední Jak bude po smrti? Tak jako před ní“.

Nemůže samozřejmě chybět Kožíkova Svatá holčička, což je druhý Genius Loci Malostranského hřbitova a věčné diskusní téma velké většiny návštěvníků.

Umění utlačovaných

Z jiného úhlu pohledu působí velmi silným dojmem atributy Smrti ztvárněné těmi, kteří byli uvrženi do tenat bezbřehého nacistického běsnění. Ukázka z Borova Terezínského rekviem (1963): „Všichni zde žízni po umění, horoucně touží po každém záchranném hlubokém lidském citu, tím vášnivěji a vroucněji, čím nesmyslnější, odpornější a surovější je svět, do kterého byli násilně uvrženi“ otevírala tento nesmírně pochmurný blok i na výstavě v Muzeu hudby. Oproti psanému umění uvedenému v předešlém odstavci – pohádkám, próze a poezii – vznikalo toto nesmírně smutné vnímání Smrti v nelidských podmínkách, a vytvářeli jej Ti, kteří Smrt viděli denně. Pojetí Smrti vychází z Terezínského umění reprezentovaného zejména lavírovanými kresbami Bedřicha Lederera (Odvoz mrtvých do krematoria), Leo Haase (Márnice v Terezíně, V márnici, Čekání na transport), Otto Ungara (Pohřeb), Bedřicha Fritty (Buben smrti, Ubikace starých v kavalerii, Lidé na pohřebním voze), Ferdinanda Blocha (Převážení starých na pohřebním voze) a hudbou Viktora Ullmanna (Der Kaiser von Atlantis oder die Tod – Verweigerung).

Rovněž jsou zde satirické kresby Josefa Čapka (Dech genia, Tvorba slovem), které byly poprvé vydány již v roce 1937 v publikaci Diktátorské boty. Závěr této části přenechávám citaci Petra Erbena, který popisuje své setkání se Smrtí: „Viděl jsem smutnou kořist smrti, když jsme kopali masové hroby a ukládali do nich mrtvolu po náletech. Ale jednou jsem se díval smrti opravdu do očí a na ten okamžik nezapomenu. Bylo to v táboře na Velký pátek pětáctýřicátého. Nacisté nás najednou odváděli místo do práce někam do lesů, prý na odvězení. Vynořila se budova s vysokým komínem. Při vstupu nás svlékli do naha, odebrali nám šatstvo a hnali nás do místnosti se sprchami. Věděli jsme toho dost, nepotřebovali jsme poučení. Nikdo to ovšem nevyslovil. Když se zavřely dveře, chytli jsme se s bratrem za ruce a čekali, co z těch sprch půjde. Byla to nekonečná chvíle v hrobovém tichu a smrt byla tak blízko, že jsme se jí mohli dotýkat. Pak najednou z těch sprch začala téct voda a já s tím proudem vody objímal život jako nesmírný dar. Snad musí člověk prožít ono absolutní ohrožení života, aby celým srdcem poznal jeho cenu“ (Erben, 2004).

Sochařství a dřevoryty

Sochařské umění reprezentoval na výstavě Olbram Zoubek (Pomník obětem komunismu) a Karel Stádník dvěma reliéfy (sádrové kopie) – Šimon pomáhá nést kříž a Snímání z kříže. Setkáváme se s ukázkami devoční grafiky (tzv. zbožné vzpomínky), které předcházely dnešním úmrtním oznámením (parte); a dále úžasných 52 barevných dřevorytů Josefa Váchala Mor v Korčule.

Hudba

Z hudebního světa výstava představila jak duchovní hudbu, která je zpravidla datována před období, kterému se zde věnujeme, ale i operu: Věc Makropulos Leoše Janáčka „Ve mně se život zastavil, Ježíši Kriste, a nemůže dál. Ta brozná samota! Je to, Kristinko, stejně marné, zpívat či mlčet – omrzí být dobrý, omrzí být špatný. Omrzí Země, omrzí nebe. A člověk pozná, že v něm umřela duše“, která se věnuje lidské touze oddálit odchod z tohoto světa; a Asrael, op. 27 od Josefa Suka, či moderní Krylova Jedůfka, Nohavicovo Až to se mnu sekne, a předčasně zemřelá Zuzana Navarová.

Divadlo a film

Divadelní oblast reprezentovala např. románová balada Nikola Šuhaj loupežníka Ivana Olbrachta, který díky zradě svých přátel rovně nedopadne dobře. Profesionály v našem oboru Olbrachtovo zakončení nepotěší – nejen že Nikola je zrazen a zabit, což samo osobě neevokuje pozitivní konec balady, ale jeho místo na hřbitově není označeno a pohřben je bez rakve. Hořká komedie Nejistá sezona je vtipnou – pokud odhlédne od problémů, které divadlo mělo – ukázkou Smrti. I v tomto případě (totožné jako u Erbena) se Smrt dala obalamutit a vyslovené se „zakecá“. Je vidět, že nejen Erben sázel na možnost vyhnout se – alespoň na

určitý čas – svému osudu a Smrt oddálit. Oproti tomu scénaristka Lenka Procházková a režisérka Jitka Němcová takovou možnost vyloučili a Bolek Polívka v jemném a skvělém „hororu“ O bábě hladové se zvíkat nedal a nedá.

Exlibris

Na výstavě byly k vidění rovněž ex libris / exlibris, které byly inspirovány tématem Smrti. Nechyběl nám již známý motiv od Bezruče – Maryčka Magdonova, na utrpení na hranici odkazující Ille Sciebat či to, které bylo vytvořeno pro Emmu Desťinovou. Velmi častým motivem byl rovněž náboženský prvek – Zmrtvýchvstání a Ukřižování.

O ztvárnění Smrti v umění by se dala napsat celá kniha, která by mohla být rozdělena na jednotlivé umělecké oblasti. Snahou tohoto článku byla uvést alespoň některé z těch uměleckých děl a projevů, které s tématem Smrti pracují a poukázat i na to, že zatímco je její ztvárnění někdy hrůzu vzbuzující a smutné (např. Umění utlačovaných), v jiných případech může vzbuzovat i pousmání.

Mgr. Jaroslav Šejvl

[1] Moderní historii běžně rozumíme období od r. 1789. Na výstavě byly ovšem i dokumenty sahající před toto období – např. Bibliofilské vydání Jana ze Žatce: Der Ackermann aus Böhmen nebo celostránkové iluminace na téma „Tanec smrti“ Bible husitské z roku 1441, či Velmi pohodlný Kancyonálek za Mrtvé (1728 – 1739).

Použitá literatura

Petr Erben (29. 3. 2004), <https://www.radioservis-as.cz/archiv/04/1504/15titul.htm>, staženo dne 29. 7. 2016.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDISATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

Revize evropské technické normy pro pohřební služby

Tomáš Kotrlý

Evropská normalizace pohřebnictví začíná mít svoji zajímavou čtrnáctiletou historii. Rozhodnutím Evropského výboru pro normalizaci (dále jen CEN) byla v roce 2002 založena projektová komise „CEN/BT/TF 139 Funeral Services“. Po vydání první evropské technické normy „EN 15017:2005 Pohřební služby – Požadavky“ byla v roce 2007 činnost skupiny ukončena. Tento předpis stanovující provozovatelům pohřební služby důležité technické parametry a pracovní postup při pohřbení, byl v České republice přijat v roce 2006. Jedná se o obecně nezávazný a odborně kvalifikovaný předpis umožňující zvýšit pietu a důstojnost při zacházení s lidskými pozůstatky a ostatky.

Dne 27. listopadu 2015 předložil rakouský úřad pro normalizaci Austrian Standards Institut (ASI) návrh na založení nové projektové komise, která by do tří let provedla revizi výše uvedených normy a zaktualizovala ji. ASI je, obdobně jako CEN, soukromou organizací registrovanou jako neziskové sdružení, která zastupuje Rakousko v evropských i mezinárodních standardizačních organizacích. I přes skutečnost, že se rakouský stát spolupodílí na přípravě norem (věcně, politicky, mnohdy i formou finanční podpory), zůstávají v rukou soukromého subjektu a jsou tak chráněny autorským právem. Nejsou tedy zdarma, ale poskytují se za úplatu.

Český úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ), který byl zřízen zákonem České národní rady č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví, je organizační složkou státu v resortu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Zleva: Horváth József, Rolf Lichtner a Marek Cichewicz, Konference V4

K hlavním bodům, které by měly být v nové evropské technické normě řešeny, patří přeshraniční přeprava zemřelých, požadavky na přechodné ukládání, kremaci a vybavení spojené s pohřebními službami. Zástupci členských států Evropského výboru pro normalizaci jasně vyjádřili, že jsou ochotni se na takto vymezené tvorbě novely normy podílet.

Na základě loňského rozhodnutí valné hromady „CEN BT C161/2015“ byla založena projektová komise „CEN/TC 448 Pohřební služby“. Na svém prvním zasedání ve Vídni ve dnech 9. - 10. června 2016 se dohodla na svém přesném názvu, rozsahu činnosti a registraci první pracovní položky, což předložila členským státům CEN ke schválení per rollam.

Nově vytvořená projektová komise CEN/TC 448 Pohřební služby přijala dva návrhy rozhodnutí. V prvním byl s šestičlým mandátem a se sekretariátem ve vídeňském ASI navržen předsedou Rolf Lichtner, ředitel Evropské federace pohřebních služeb (EFFS), který začne od října 2016 vytvářet první návrhy změn. Druhým rozhodnutím bylo zkrácení názvu normy na „Pohřební služby“ a stanovení přesného předmětu úpravy: standardizace v oblasti požadavků na pohřební a související doplňkové služby. Z předmětu úpravy je výslovně vyloučena problematika prohlídky těl zemřelých nebo jejich soudního ohledání.

Jako člen pracovního týmu Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) za Českou republiku budu čtenáře Slovenského pohřebnictva pravidelně informovat o dalších pracovních závěrech projektové komise CEN/TC 448 Pohřební služby.

Tomáš Kotrlý

Moderní pohřební služba, vybavovací prostor pro pozůstalé

moderné vnímanie tradície

Špecializujeme sa na špeciálne prestavby vozidiel.
V oblasti pohrebníctva sme jednotkou na slovenskom trhu.

výroba a predaj pohrebných vozidiel, dodávkových i pohrebných limuzín
vysoká kvalita dielenského spracovania
moderný design
aplikácia do všetkých karosárskych verzií
individuálny prístup
variabilná výbava pre jednu až štyri rakvy
montáž prepravného chladienia
kompletné dodanie vozidla vrátane pohrebnej prestavby
zápis prestavby do technického preukazu
všetky naše vozidlá spĺňajú slovenský Zákon o pohrebníctve
jednoduchá registrácia na území Slovenskej republiky

Spoločnosť AUTO M + V bola založená v roku 2004 so špecializáciou na špeciálne prestavby vozidiel. Väčšina špeciálne prestavaných vozidiel je exportovaná do krajín EÚ, najmä na nemecký trh. Práve náročnosť a dôraz na kvalitu u európskych zákazníkov sa stala motorom, ktorý posunul v priebehu rokov spoločnosť AUTO M + V na predné pozície firiem EÚ so špecializáciou na prestavby pohrebných vozidiel. Časť produkcie je predávaná nielen v Českej republike, ale tiež exportovaná na slovenský trh so špeciálnymi vozidlami.

www.automv.cz

AUTO M+V
moderní centrum
přestavby motorových vozidel

Dedičské konanie sa skrátilo Notári získali viac kompetencií zo zákona

Jeden z dedičov spochybňuje právo druhého dediča, alebo dedičia nie sú jednoducho ochotní dohodnúť sa na vypořádání dedičstva. Toto sú podľa JUDr. Miriam Imrich Breznoščákové, PhD., notárky & mediátorky vo Vranove nad Topľou, a tiež členky Vzdelávacej komisie Notárskej komory SR, najčastejšie problémy v rámci dedičských konaní. „Od júla prešlo veľkou rekodifikáciou procesné právo, ktoré sa dotklo aj dedičstiev. Pozitívnym pre dedičov je skrátenie konaní a odbremenenie zatažených súdov. Všetky rozhodnutia o merite veci v dedičskom konaní sú zverené už len notárovi.“

Ktoré zmeny v dedičskom konaní od júla považujete za najzávažnejšie pre dedičov po praktickej stránke?

Nová právna úprava CMP (Civilný mimosporový poriadok) považuje v konaní o dedičstve notára za súd a okresný súd, ako vecne a miestne príslušný, za súd prvej inštancie. Preto na miestach úpravy konania o dedičstve v § 158 – 219, ak sa uvádza pojem súd, myslí sa tým notár, ktorý koná na základe poverenia, podľa rozvrhu práce vytvoreného predsedom okresného (predtým krajského) súdu na každý rok, v tej ktorej konkrétnej dedičskej veci, ako súdny komisár. Rozhodnutia a úkony notára sú rozhodnutiami a úkonmi súdu.

S prechodom decíznej právomoci na notárov, po prvom júli 2016 je jediným rozhodnutím v dedičskej veci uznesenie o dedičstve, ktoré vydáva výlučne notár, nie súd. Doterajšie osvedčenie o dedičstve, ktoré ako jediné meritórne rozhodnutie vydával notár, sa zrušilo. Uznesenie o dedičstve doposiaľ vydával len súd (návrh pripravil notár), no obligatórne len vtedy, pokiaľ sa dedičia na vypořádání dedičstva nedohodli, a preto došlo k potvrdeniu dedičstva podľa dedičských podielov. Takže potvrdenie dedičstva jedinému dedičovi, vydanie majetku štátu alebo uzavretie dohody o vypořádání dedičstva bolo v rukách notára. Vtedy vydal osvedčenie o dedičstve a v prípade autoritatívneho rozhodnutia o potvrdení dedičstva podľa dedičských podielov mohol takéto meritórne rozhodnutie vydať len súd.

Od 1. júla 2016 sa tieto situácie nerozlišujú, a preto všetky meritórne rozhodnutia sú vo forme výlučne už len uznesenia a vydáva ich výlučne notár, ktorý pôsobí v konaní o dedičstve ako súd, na základe poverenia. Pre dediča to znamená, že vo všetkých konaniach sa dočká konečného rozhodnutia z rúk notára ako súdneho komisára a spis nemusí, v prípadoch nemožnosti, uzavrieť dohodu dedičov o vypořádání dedičstva, „pendlovať“ medzi súdom a notárom, čo samozrejme predlžovalo celý proces dedičského konania.

Skrátilo sa súdne konanie aj pre maloletých dedičov? Aký to má prínos v praxi?

Pozitívny dopad pre dediča z hľadiska skrátenia dopadu je novinka v konaní o dedičstve, v ktorom je dedičom maloletý alebo osoba zastúpená opatrovníkom. Doposiaľ musel byť takýto úkon zákonného zástupcu za maloletého alebo osobu obmedzenú v spôsobilosti na právne úkony v rámci vypořádání dedičstva účinného na pojednávaní u notára pojatý do zápisnice, následne schválený okresným súdom príslušným podľa bydliska tohto maloletého či obmedzeného v spôsobilosti na právne úkony v osobitnom konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých či opatrovníckych. Po novom je už príslušným súdom dedičský súd, teda ten, ktorý

vedie dedičské konanie a s poukazaním na to, čo bolo uvedené vyššie, aj samotný notár, dokonca schválenie úkonu môže byť obsiahnuté ako výrok v tom istom uznesení o dedičstve. Táto zmena v podobe schvaľovania úkonu maloletého či obmedzeného v spôsobilosti na právne úkony na jedinom, a to dedičskom súde, pred notárom podstatným spôsobom prispieje ku skráteniu dedičského konania. V minulosti sa samotné dedičské konanie často predlžovalo kvôli tomu, že celý dedičský spis s návrhom dohody na vypořádání dedičstva sa posúval z dedičského súdu na ten opatrovnícky podľa bydliska maloletého či obmedzeného v spôsobilosti na právne úkony. Ak bolo týchto súdov viac, či dokonca v zahraničí, celý proces sa predlžil aj o niekoľko mesiacov či rokov.

S čím najčastejšie mávajú problémy pozostalí pri dedení z pohľadu vašej praxe? Nevedia, ako si správne rozdeliť dedičstvo, alebo o čo ide?

Najčastejšími dôvodmi predlžovania dedičských konaní, či iných problémov zo strany dedičov, sú z mojej praxe notára ako súdneho komisára tieto štyri. Buď je problém ustáliť okruh dedičov, lebo poručiteľ je už niekoľko desaťročí po smrti, a preto sa ten okruh dedičov za tie roky podstatným spôsobom zmenil. Dedičia nemajú ochotu spolupracovať na jeho ustálení, preto notár musí vykonávať rozsiahle šetrenia na matrikách, obecnych úradoch, dedičských súdoch a REGOP (rozumej register obyvateľov SR). Druhým problémom je fakt, že niektorý z dedičov spochybňuje dedičské právo druhého dediča. Napríklad zákonný dedič syn, spochybňuje platnosť listiny o vydedení, ktorou ho poručiteľ vydedil z majetku. Súdny komisár preto uloží takému dedičovi v uznesení, aby podal žalobu na určenie neplatnosti takejto listiny o vydedení, a tým určenia okruhu dedičov do určitej lehoty. Pokiaľ sa takáto žaloba nepodá v určenej lehote, nebude sa na takéhoto dediča prihliadať. Ak žaloba je podaná, bude prebiehať ďalšie občiansko-súdne konanie, ktoré trvá aj niekoľko rokov a počas ktorého musí byť dedičské konanie prerušené. Tretím

dôvodom je, že síce sú dedičia známi, no ich faktický pobyt nie je známy, lebo sa často zdržiavajú v zahraničí, a preto je problém s doručovaním.

No a štvrtým dôvodom problémov medzi samotnými dedičmi je samozrejme skutočnosť, že nie sú ochotní dohodnúť sa na vypořádání dedičstva. A to najmä v prípadoch, ak sú predmetom dedičstva poľnohospodárske pozemky, ktorých delenie je upravené osobitným zákonom č. 180/95 Z. z., ktorý musí rešpektovať aj notár prejednávajúci takéto dedičstvo. Potom notár musí aj proti vôli dediča či dedičov rozdeliť tieto pozemky v súlade s týmto zákonom a kompenzovať prípadné rozdiely v hodnotách medzi nimi náhradovými pohľadávkami, či potvrdiť pozemky jedinému z dedičov, u ktorého sú podmienky na obhospodarovanie najlepšie a zriadiť záložné právo k nim v prospech ostatných dedičov na zabezpečenie ich pohľadávky voči tomuto dedičovi, ktorý takýto majetok nadobudol.

Na čo všetko musí notár v dedičskom konaní prihliadať, ak sa dedí zo zákona či zo zvetu? Nastali aj v týchto procesoch nejaké zmeny pre dedičov?

Veľkou rekodifikáciou účinnou od 1. júla 2016 prešlo len procesné právo, hmotné právo (Občiansky zákonník) rekodifikácia ešte len čaká. Preto sa tituly dedenia nezmenili a notár ako prvý úkon po pridelení dedičského spisu vykonáva lustráciu v Notárskom centrálnom registri zvetov. V ňom lustruje, či poručiteľ nezanechal nejaký úkon pre prípad smrti, ako je zvet, listina o vydedení, voľba práva alebo odvolanie týchto úkonov. Ak zistí existenciu týchto úkonov, požiada o vydanie tohto úkonu u toho notára alebo na tom súde, u ktorého je zvet uložený, pretože dedenie zo zvetu má prednosť pred dedením zo zákona. Ak sa takýto zvet alebo listina o vydedení nenájde, dochádza k dedeniu zo zákona podľa štyroch dedičských skupín.

Zmena ohľadne dedenia nastala v tom, že od 1. decembra 2015 si môžu ľudia, slovenskí občania zväčša dlhodobo žijúci mimo Slovenska, u notára spísať aj voľbu práva. Tým si určujú, aby rozhodným právom, ktorým sa bude spravovať dedičstvo po nich, nebol právny poriadok štátu ich obvyklého pobytu (napríklad Nemeccko) ale práve právny poriadok ich štátneho občianstva, teda SR. Ďalšou zmenou v Civilnom mimosporovom poriadku, ktorá zjednotila doposiaľ nejednotnú prax súdov a notárov, je jednoznačné zaradenie do účastníkov konania aj dedičov zomretého dediča. Teda v situácii, ak po smrti poručiteľa zomrie jeho dedič, majetok po poručiteľovi prejde rovno na dedičov zomretého dediča v konaní po poručiteľovi. Teda nemusí už byť predmetom dedičského konania po zomretom dedičovi, v čom treba tiež vidieť zrýchlenie konania a hlavne neabsolvovanie dvoch formálnych dedičských konaní.

Čo spôsobuje, že dedičstvo trvá mesiace až roky. Ktoré faktory na to najviac vplyvajú?

Dôvody, ktoré doposiaľ predlžovali, a niektoré aj naďalej predlžujú konanie, už boli uvedené. Avšak pri posledných troch

dôvodoch nastala zmena od 1. júla 2016 v prospech zrýchlenia konania. Jednak v tom, že v prípade sporu o spomínané dedičské právo, napríklad, že syn namieta platnosť zvetu spísaného vo forme notárskej zápisnice, z dôvodu ktorý je právnej povahy, napríklad, že neobsahuje potrebné náležitosti, je to práve notár, ktorý priamo v dedičskom konaní posúdi právnu stránku toho zvetu spolu a vydá dokonca samotné uznesenie o tomto právnom spore a vo výroku uznesenia určí, s ktorým dedičom naďalej konať bude a ktorého dediča účasť v konaní končí.

Preto predmetom žalôb o určenie dedičského práva budú len skutkové spory, ako napríklad, že otec bol v čase podpísania zvetu mimo miesta spísania zvetu, teda to čo si vyžaduje skutkové dokazovanie podľa Civilného sporového poriadku.

Rovnako je tu posun pri dedičoch na neznámom mieste, ktorým sa nedarí doručiť upovedomenie o ich dedičskom práve. Úprava Civilného mimosporového poriadku od 1. júla 2016 umožňuje, aby v prípade, ak sa nepodarilo doručiť písomnosť a notár súčasne vykonal všetky možné úkony na zistenie skutočného pobytu občana, sa takýto dedič už považuje za dediča na neznámom mieste. Takýto dedič, ktorému je uznesením ustanovený procesný opatrovník, sa verejnou vyhláškou zverejnenou na úradnej tabuli notára upovedomí o svojom dedičskom práve a poučí ho o následkoch, ak sa neprihlási včas. Uvedený postup umožní notárovi pravdepodobne dedičské konanie skončiť skôr a úmorne aj často bezvýsledne nedoručovať neznámy dedičom upovedomenia o dedičskom práve.

Rovnako posledný dôvod predlžovania dedičských konaní, teda autoritatívne rozhodnutie v prípade absencie dohody dedičov o vypořádání dedičstva, by mal tiež napomôcť zrýchliť konanie, a to tým, že návrh takéto potvrdzujúceho uznesenia už nemusí putovať od notára na súd, ale takéto uznesenie o potvrdení dedičstva dedičom podľa dedičských podielov už vydáva len notár.

Novinky sa vzťahujú len na nové dedičské konania, ktoré začali po 1. júli – čo to reálne znamená? Musel teda niekto zomrieť až po danom termíne, alebo od kedy sa počíta so začatím dedičského konania?

Áno, účinnosť Civilného mimosporového poriadku s ohľadom práve na konania o dedičstve často prízvukujem, a to v tom zmysle, že kým prechodné ustanovenia v § 395 hovoria, že tento zákon platí aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti, tak § 396 ods. 1, ktorý upravuje účinnosť práve na konanie o dedičstve hovorí, že konanie o dedičstve začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, teda pred 1. júlom 2016 sa dokončia podľa doterajších predpisov, teda podľa Občianskeho súdneho poriadku. Za okamih začatia konania o dedičstve treba považovať buď zaznamenanie oznámenia o úmrtí z matričného úradu na príslušný okresný súd, alebo okamih vydania uznesenia o začatí konania v prípade dodatočných konaní o novoobjavenom majetku.

Pripravila Zuzana Voštenáková

Od júla nastali viaceré novinky v dedičstvách, ktoré spôsobil nový Civilný mimosporový poriadok. Aké sú teda právomoci notárov po novom, ako dedia maloletí dediči a čo znamená legálny majetok v dedičskom konaní? Vybrali sme tie najdôležitejšie zmeny, s ktorými sa dedičia môžu stretnúť v praxi v priebehu konania o dedičstve.

Postupne sa budeme venovať týmto otázkam:

- ❖ Právomoci notárov po novom
- ❖ Informovanie veriteľov o dedičskom konaní

- ❖ Upovedomenie o dedičskom práve
- ❖ Miestna príslušnosť o novoobjavenom majetku
- ❖ Osvedčenie nahradilo uznesenie o dedičstve
- ❖ Maloletí dediči v dedičskom konaní
- ❖ Nový pojem v dedičskom konaní – legálny majetok
- ❖ Ukončenie účastníctva o dedičstve
- ❖ Určenie všeobecnej hodnoty majetku
- ❖ Likvidácia dedičstva po novom
- ❖ Osobitosť vydania nepatrného majetku

Kde je najviac pracovných úmrtí v poľnohospodárstve?

Hlavnou úlohou poľnohospodárstva je zabezpečenie výživy obyvateľstva. Žiaľ, v niektorých prípadoch sa práca v tomto odvetví hospodárstva končí smrťou. Národný inšpektorát práce každý rok registruje smrteľné úrazy pri práci v poľnohospodárstve, z toho najviac pri chove dojníc, pestovaní obilnín, strukovín a olejnatých semien, či zmiešaného hospodárstva.

Ako vyplýva zo štatistík Národného inšpektorátu práce, v období od 1. januára 2006 do 1. augusta 2016 sa na Slovensku stalo v poľnohospodárstve spolu 54 smrteľných pracovných úrazov. „V tomto roku v poľnohospodárstve registrujeme jeden smrteľný úraz pri chove dojníc z nezistených príčin a tri ťažké ujmy na zdraví v zmiešanom hospodárstve. Z toho jedno ohrozenie spôsobené inými osobami v zmiešanom hospodárstve, jedna ťažká ujma, ku ktorej došlo používaním nebezpečných postupov a práce bez oprávnenia pri chove dojníc a jedna ujma spôsobená odstránením a nepoužívaním predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení,“ konštatovala riaditeľka kancelárie generálneho riaditeľstva a kontroly Národného inšpektorátu práce Ing. Slavěna Vorobelová.

Najviac smrteľných pracovných úrazov v poľnohospodárstve za posledných desať rokov sa na Slovensku stalo v roku 2008, keď došlo až k deviatim úmrtiam, naopak najmenej v roku 2010, keď Národný inšpektorát práce zaregistroval len jedno úmrtie. V priemere v poľnohospodárstve každý rok dochádza k piatim pracovným úrazom s následkom smrti.

Ako ďalej povedala riaditeľka kancelárie generálneho riaditeľstva a kontroly Národného inšpektorátu práce Ing. Slavěna Vorobelová, za posledných desať rokov najčastejšie došlo k smrteľným pracovným úrazom v poľnohospodárstve pri chove dojníc – 22 úmrtí, potom pri pestovaní obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých

semien (9 úmrtí), zmiešanom hospodárstve (5 úmrtí), pri chove ostatného dobytku a byvolov (4 úmrtia), pestovaní ostatných netrvácnych plodín (3 úmrtia), chove ošipáných (3 úmrtia), a službe súvisiacich s chovom zvierat (2 úmrtia). Po jednom úmrtí nastalo pri pestovaní korenín, aromatických, liečivých a farmaceutických plodín, chove oviec a kôz, chove hydiny, chove iných drobných hospodárskych zvierat, službách súvisiacich s pestovaním plodín a službách súvisiacich so zberom úrody.

Najčastejšou príčinou smrteľného pracovného úrazu v poľnohospodárstve je používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia. Za posledných desať rokov inšpektori práce riešili 5 prípadov, kde príčinou úrazu bolo chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a zabezpečenie, 5 krát bola príčinou nesprávna organizácia práce, v 4 prípadoch došlo k ohrozeniu inými osobami (odvedenie pozornosti, žarty, hádky, iné nebezpečné konanie), v 3 prípadoch bol príčinou nedostatok osobných predpokladov na riadny pracovný výkon a 3 prípady, kde príčinou bolo ohrozenie zvieratami a prírodnými živlami. „Zamestnanci inšpekcie práce zaznamenali 2 prípady, kde príčinou bol chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu, 1 prípad nepriaznivého stavu alebo chybného usporiadania pracoviska, príp. komunikácie, pričom v 9 prípadoch neboli zistené príčiny pracovného úmrtia,“ dodala riaditeľka kancelárie generálneho riaditeľstva a kontroly Národného inšpektorátu práce Ing. Slavěna Vorobelová.

Aktuálne hrozí nebezpečenstvo pracovného úrazu s následkom smrti pri prebiehajúcich žatevných prácach. Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK) upozorňuje na maximálnu opatrnosť verejnosti. „Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora nezbiera údaje, ktoré vypovedajú o úmrtiach alebo zraneniach počas žatvy. Poľnohospodári, ktorí sú členovia SPPK, nám takéto štatistiky povinne nenahlasujú. Rovnako to platí aj v prípade tohtoročnej žatvy. Nevieime preto, či počas tohto leta došlo k vážnym zraneniam alebo úmrtiam, ktoré by sa stali počas žatevných prác. Verejnosť však upozorňujeme, aby počas žatevných prác bola maximálne obozretná pri pohybe v blízkosti kombajnov. Rovnako apelujeme na verejnosť, aby nemanipulovala s ohňom a cigaretami na poliach a v ich blízkosti, keďže zber obilia a nepokosené polia sú počas leta ideálnym miestom a časom pre vznik požiarov,“ uvádza sa v stanovisku, ktoré nám poskytla hovorkyňa Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Jana Holéciová.

Pripravil Marcel Lincényi, fotografie pixabay

Ako došlo k niektorým pracovným úrazom v poľnohospodárstve

† K usmrteniu došlo pri nakladaní balíkov sena na nakladač, ktorý sa prevrátil a došlo k pritlačeniu pracovníka strojom.

† Postihnutý bol nájdený pod prevráteným malotraktorom, s ktorým vykonával kosenie trávy.

† Pri otáčaní kombajnu na hornej úvrati naskočila postihnutá na zadnú plošinu idúceho kombajnu k ženám, ktoré tam vyberali nečistoty zo zemiakov, aby sa odviezla k obedu na dolnú úvrať. Odviezla sa s nimi až na dolnú úvrať, kedy v nezistenom okamihu zostúpila z plošiny kombajnu a následne ju zachytil cúvajúcí kombajn. Pritlačil ju na zem spodkom zadnej časti kombajnu na pravom boku a pravým kolesom jej prešiel po časti tela.

† Po ukončení práce na poli postihnutý založil bočné pracovné časti stroja do prepravnej polohy a zaistil ich proti pádu. Následne zdvihol celé prípravné zariadenie – kombinátor s hydraulickým pohonom do prepravnej polohy. Z nezistených príčin vošiel pod kombinátor. Vo chvíli, keď sa postihnutý

nachádzal pod zdvihnutým a proti poklesu nezabezpečeným kombinátorom, došlo k jeho poklesu. Jedna z hadíc nevydržala tlak, nastal únik hydraulického kvapaliny, čo spôsobilo stratu tlaku a pád kombinátora.

† Pri práci na poli – žatva – pracovali dva kombajny. Jeden z kombajnov začal horieť. Postihnutý vyšiel z kombajnu s hasiacim prístrojom v snahe uhasiť požiar, pričom bol zachytený časťou pohybujúceho sa kombajna. Utrpel zlomeniny panvy, členka, poranenie brušných orgánov a šok. Na následky úrazu zomrel.

† Pracovník vykonával opravu viazania lisu slamy v priestore pod lisom medzi ramenom ihliel viazania balíkov slamy a rámom lisu. Opravu vykonával za chodu lisu bez zatiahnutej pásovej brzdy zotrvačníka lisu, pričom došlo k dokončeniu balíka slamy, a tým následne k pohybu ramena ihliel viazania. Pri tomto pohybe rameno ihliel pritlačilo hlavu postihnutého o rám lisu, čo spôsobilo jeho smrteľné zranenie.

www.zastupitelstvo.eu

Vyskúšajte základný balík zdarma!

- Digitálne zastupiteľstvo
- Transparentná obec
- Minimálne náklady
- Okamžite k dispozícii
- Zasadnutia
- Materiály
- Uznesenia
- Záväzné nariadenia

Zisťovali sme či je možné uložiť ostatky do krypty kostola

Pod katedrálou svätého Martina v Bratislave sa pochováva

Pod viacerými slovenskými kostolmi sa nachádzajú katakomby a krypty. Zaujímalo nás, či sa v týchto podzemných priestoroch ešte stále pochováva, či by do krypty bolo možné uložiť napríklad urnu a za akých podmienok. S otázkami sme sa preto obrátili na Konferenciu biskupov Slovenska (KBS). Rozhovor nám poskytol hovorca KBS CSILic. Martin Kramara.

♦ Pochováva sa ešte v slovenských kostoloch do krýpt klasickeho spôsobom? Za akých podmienok?

Na základe predpisov súčasného Kódexu kánonického práva (kán. 1242) už do kostolov nie je možné pochovávať, s výnimkou pápeža, kardinálov a diecéznych biskupov. Pohreby do chrámových krýpt sa preto aj na Slovensku uskutočňujú len v prípade biskupov. Napríklad v Trnavskej katedrále boli takto pochovaní Mons. Dubovský a Mons. Hnilica. V Nitrianskej katedrále odpočíva Ján Chryzostom kardinál Korec.

♦ Preferujú slovenskí kňazi a členovia rehoľného spoločenstva pochovanie do krýpt, alebo na bežných pohrebiskách?

Aj na základe spomínaného kódexového predpisu sa kňazi a rehoľníci nezvyknú pochovávať do kostolných krýpt, ale na bežné pohrebiská.

♦ Registrujete, pod koľkými slovenskými kostolmi sa nachádzajú krypty?

Nie, takýmto konkrétnym údajom nedisponujeme.

♦ Majú možnosť byť pochovaní do krýpt pod kostolmi aj veriaci, ktorí nie sú kňazi? Za akých podmienok? Aký je názor Konferencie biskupov Slovenska na pochovávanie verejnosti v kostoloch?

Vo výnimočných prípadoch sa taká požiadavka môže predložiť na posúdenie diecézneho biskupa. KBS o takýchto prípadoch nerozhoduje, kompetenciu má vždy diecézny biskup vo vlastnej diecéze.

♦ Registrujete požiadavky veriacich, ktorí by chceli byť pochovaní v kostole? Sú takéto požiadavky bežné?

Sporadicky sa takáto žiadosť objaví, napríklad v prípade starých rodinných hrobiek. Zostáva na posúdení zo strany diecézneho

biskupa, ako o záležitosti v kontexte konkrétnych okolností rozhodne. Takých prípadov však registrujeme len veľmi malé množstvo.

♦ V posledných rokoch na slovenských cintorínoch prirúďajú urnové steny. Existujú v kryptách pod slovenskými kostolmi aj urnové steny? Je vôbec možné vybudovať v kryptách kostola urnovú stenu? Aký je na túto tému názor katolíckej cirkvi?

Nemám vedomosť o ich existencii ani o plánoch ich budovania.

Rozhovor pripravil Marcel Lincényi, fotografie archív redakcie

V kryptách Katedrály sv. Jána Krstiteľa v Trnave sa pochováva stále. Už v minulosti sa krypty stali miestom odpočinku rodiny palatína Esterházyho, ako aj všetkých kňazov – jezuitov, ktorí v katedrále pôsobili. Pod loďou sú uložené ostatky kňazov a bratov zo Spoločnosti Ježišovej. V roku 2006 bol v krypte pochovaný jezuita biskup Pavol Hnilica a v roku 2008 jezuita biskup Peter Dubovský. Trnavská arcidiecéza sprístupňuje kryptu pod Katedrálou sv. Jána Krstiteľa pre širokú verejnosť len ojedinele pri zvláštnych príležitostiach. Vďaka láskavému súhlasu Arcibiskupského úradu v Trnave sme mali možnosť nazrieť do krýpt v roku 2014.

PREŠOV

Krátka 7

ERA
Kompletné pohrebné služby

**Poskytujeme služby
najvyššej kvality**

NON STOP linka: 0918 560 422
www.psera.sk

Pohrebníctvo Ecker
Kompletné pohrebné služby

Poskytujeme služby v okresoch
Malacky - Skalica - Senica

www.pohrebnictvo-ecker.sk

Kontakt: 34/772 2495

NON STOP: 0905 522 662, 0905 522 663

**Profesionálna
pohrebná služba
Ladislav Stríž**

**NON STOP 0903 765 309
www.pohrebnasluzba.sk**

Tri generácie v pohrebníctve
60 rokov skúseností a praxe

Trojičné námestie 12
Podunajské Biskupice
Bratislava

**Pohrebné a cintorínske služby
Peter Pastorok**

Poskytujeme kompletne služby:

Levice, Vojenská 4
Želiezovce, Cintorínska 3
Kalná nad Hronom, Viničná 32

NEPRETRŽITÁ SLUŽBA

Levice - 0917 774 976
Želiezovce - 0908 766 897
Kalná n. Hronom - 0903 729 383

Pohrebné služby LAUK

**Jednotka na celom
území okresu Žilina**

**Európska kvalita
Pohrebné i cintorínske služby**

www.lauk.sk

Nepretržitá služba: 0905 431 389

Kancelária: 41/568 33 34

TOPA

ECO - URNA

www.topa.sk

Urna je vyrobená z ekologicky rozložiteľných materiálov

Kontakt: 0903 910 656
topa@topa.sk

DOMINE
POHREBNÉ SLUŽBY
TEMETKEZÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Nám.Á.Vámberyho 53/10B, 929 01 Dunajská Streda
NON STOP 0917 464 354, 031 550 11 31, www.domine.sk

Ekologickosť a inovatívnosť sú „trendy“. V bratislavskom krematóriu

Bratislavské krematórium má na najbližšie obdobie jasný cieľ – poskytovať služby v rámci aktuálnych trendov, a to ekologicky i technologicky. Už sám prístup po dlhom oblúkovom chodníku začínajúcim pri bráne a končiacom pri hlavnej stavbe, predstavuje symbolicky púť k poslednej rozlúčke so zosnulými. Podľa slov zástupcu vedúceho krematória v Bratislave Mgr. Ľudomila Volocha, často sa v praxi stretávajú s tým, že k pohrebným obradom mali problém prepraviť sa najmä vekovo starší či imobilní návštevníci. Teraz prišiel čas na to, ako im danú cestu uľahčiť. V súlade s inováciami pomôcť aj lepšie riadiť údržbu krematória.

„Pri pohľade na všetky cintoríny, ktoré spadajú pod našu mestskú príspevkovú organizáciu Marianum sme zistili, že najmä starší i zdravotne postihnutí návštevníci majú problémy dopraviť sa priamo k obradnej miestnosti. Hoci majú možnosť vstúpiť do nášho areálu motorovými vozidlami v rámci hodín na to určených, z bezpečnostných a kapacitných dôvodov to nie vždy prebiehalo ľahko,“ objasňuje súčasnú situáciu v praxi Ľudomil Voloach. Situácia je podobná aj na ďalších 18 cintorínoch na území hlavného mesta, a tak sa už dlhší čas hľadajú možnosti, ako to riešiť.

Ing. Fábíán (vľavo) konateľ spoločnosti Reinmann, v rozhovore s riaditeľom organizácie Marianum, Ing. Radoslavom Vavrušom

Dôraz na ekológiu a modernizáciu

Keďže prostredie krematória musí byť upokojujúce, vyvážené i harmonické, v súlade s pietnymi rozlúčkami, ktoré tam prebiehajú, akýkoľvek architektonický zásah do diela nie je možný. Vhodnú príležitosť v tomto smere ponúka elektromobilita, teda pohyb vozidiel pomocou elektrickej energie. „Ak sa to ukáže ako správny smer, elektromobily by sme mohli vzhľadom k ich nízkym obstarávacím nákladom, ekologickejšiemu a bezhlučnej prevádzke využívať napríklad aj na vrakunskom cintoríne, prípadne na cintoríne v Slávičom údolí. Dobré myšlienky treba šíriť a zavádzať ďalej,“ spresňuje Ľudomil Voloach. Pohrebníctvo mesta Bratislavy spravuje, udržiava a prevádzkuje okrem krematória aj 18 cintorínov. Čas ukáže, či by „zelenú dopravu“ bolo možné využívať aj v nich a za akých podmienok. Zatiaľ je však nový projekt ešte len na začiatku, ale s nemalými ambíciami.

Chcú uľahčiť život návštevníkom

„Naším cieľom je byť ekologický a držať krok s dobou aj v rámci moderných technológií. Na prvom mieste sú u nás ľudia, ktorí nás navštevujú, a tak im chceme zlepšiť prepravu. Zároveň chceme uľahčiť správu krematória a používať vozidlá, ktorými sa môžeme nehlučne prepravovať v rámci celého areálu bez toho, aby niekoho rušili,“ dodáva Ľudomil Voloach. Tretím dôvodom je posúdiť súčasné využívanie vozidiel krematória a nahradiť ich ekologickejšími, menej energeticky náročnými a aj komfortnejšími modelmi, ktoré sa dostanú aj do menej prístupných miest krematória. Práve tieto parametre podľa prvotných kritérií zadania spĺňajú práve elektromobily.

Lepšia dostupnosť v horizonte pár rokov

Od myšlienok až po konečnú fázu realizácie však musí uplynúť ešte pár mesiacov. „Po rozhodnutí, že pôjdeme týmto smerom, musíme pripraviť verejné obstarávanie. Treba si stanoviť priority na najbližšie obdobie a nastaviť prevádzkový režim tak, aby sme v horizonte dvoch až štyroch rokov mohli návštevníkom predstaviť naše moderné krematórium s dobrou dostupnosťou a efektívnou prepravou pre všetkých. Ideme v ústrety dopytu, záleží nám na tom, aby boli ľudia spokojní. Verím, že sa naše pozitívne očakávania čoskoro splnia a budeme si môcť povedať – sme ekologickí, v trendoch aj v technológiách,“ uzaviera zástupca vedúceho.

Pripravila Zuzana Voštenáková, foto Pavel Ondera

Elektromobily na cintorínoch? Novinka, ktorá sa oplatí!

Elektrické úžitkové vozidlá sú trendom nielen v oblasti priemyslu či služieb, ale uplatnenie nachádzajú aj pri správe cintorínov či preprave návštevníkov. Zatiaľ však skôr v zahraničí, ako na Slovensku. Aj tu pomaly badajú snahy, ako to zmeniť. S možnosťou začať elektromobily využívať priamo v praxi, prišlo ako prvé bratislavské krematórium. Dôvod je zrejмый – vďaka nim možno komfortne a bezhlučne prepravovať starších či imobilných návštevníkov v rámci celého areálu, a tiež ekonomicky i ekologicky spravovať celý objekt. Viac prezrádza v rozhovore Ing. Roman Fábíán, konateľ spoločnosti Reinmann s. r. o. so sídlom vo Zvolene.

Predstavte nám vašu spoločnosť, ktorá prišla prezentovať ponuku vozidiel pre bratislavské krematórium.

Naša spoločnosť Reimann s. r. o. je výhradným zástupcom spoločnosti MELEX v SR a ČR, výrobcu s najdlhšou tradíciou výroby úžitkových elektromobilov v Európe. Svoju výrobu začal v roku 1971, teda funguje už viac ako 45 rokov. V 90-tych rokoch rozšíril svoju ponuku o úžitkové elektromobily, ktoré prešli kompletným homologizačným procesom, čoho výsledkom je, že značná časť vozidiel z ich ponuky je schválená pre prevádzku na verejných komunikáciách, sú predávané s osvedčením o evidencii a majú pridelené evidenčné čísla.

Prišli ste predvážať elektromobily priamo do areálu krematória – čím sa teda môžete pochváliť?

Elektromobily majú jeden spoločný znak. Ich prevádzka je tichá, ekologicky čistá a pritom ekonomicky výhodná. Náklady na jeden kilometer prejdený na elektromobile nepresahujú 10 – 15 % z nákladov, ktoré musí užívateľ zaplatiť za prevádzku vozidla poháňaného spaľovacím motorom. Prirodzene, k elektromobilom zakúpeným v našej spoločnosti poskytujeme plnohodnotný záručný a pozáručný servis vykonávaný našimi vyškolenými pracovníkmi priamo v mieste, kde sa vozidlá budú používať.

Predvážané modely môžu využívať aj verejné komunikácie

Ktoré konkrétnejšie typy elektrických vozidiel ste predviedli?

Pre bratislavské krematórium sme predviedli tri elektromobily s motormi o výkone 2,8, 3,9 a 5 kW. Ich maximálna rýchlosť je 25 až 33 kilometrov za hodinu, dojazd sa pohybuje od 50 do 70 kilometrov. Môžu slúžiť na prevoz osôb, pre návštevníkov cintorínov, ale tiež ako úžitkové vozidlá pri údržbe cintorínov, či na prevoz truhliel v rámci obradov na pohrebne miesta.

V rámci testovacej jazdy na bratislavskom krematóriu sme predviedli, ako elektromobil dokáže zvládnuť daný terén a pohybovať sa v rámci chodníkov a cestných komunikácií.

Aké sú najčastejšie možnosti uplatnenia elektromobilov v praxi z pohľadu vašich skúseností?

Elektromobily majú veľmi široké využitie. Uplatnenie nachádzajú vo vonkajších alebo vnútorných priestoroch, napríklad v priemysle, cestovnom ruchu či službách. Keďže sú ekologické, sú ideálne na miesta, kde je tichá prevádzka veľmi dôležitá. Ich prevádzkové náklady sú enormne nízke, napríklad na prejedenie 100 km spotrebujete cca 8 kWh elektrickej energie, čo je v porovnaní s najbežnejšie používanou dymiacou konkurenciou úspora okolo 90 percent. Sú nenáročné na servis a údržbu, jednoducho ich pripojíte k 230 V zásuvke a po nabití ich môžete opäť používať.

Využívanie elektromobilov v pohrebníctve predstavuje teda určitú novinku?

Elektromobily v pohrebníctve sú novinkou len na Slovensku, v zahraničí je to bežná prax. Vo všeobecnosti, cintoríny musia spĺňať určité podmienky na to, aby mohli takéto vozidlá využívať. V Poľsku či Maďarsku sú cintoríny veľmi rozľahlé a vďaka elektromobilom sa pracovníci údržby cintorínov dostanú priamo k hrobom a návštevníci sa nimi môžu jednoducho, ekologicky a úsporne prepravovať.

Tešíme sa z toho, že zo strany bratislavského krematória vznikol záujem o ich využívanie. Ak všetko dobre dopadne a klient bude spokojný s parametrami vozidla, vznikne tak prvý štartovací projekt v rámci pohrebných služieb na Slovensku.

Ako vidíte ďalšie možnosti využívania elektromobilov do budúcnosti?

Elektromobilita je oblasť, ktorej sa venujeme od roku 2004, je to takpovediac naša misia. Sme presvedčení, že postupne nájde svoje uplatnenie vo všetkých oblastiach, kde v súčasnosti človek využíva spaľovacie motory. Elektromobil ako vozidlo prináša svojmu užívateľovi finančné úspory a prestíž, nám ostatným tichšie prostredia a čistejší vzduch – preto sa veľmi tešíme každému elektromobilu, ktorý nájde svoje uplatnenie.

Zuzana Voštenáková, foto Pavel Ondera

III. International Funeral Exhibition

10th - 12th november 2016 - EXPO CENTER - TRENČÍN
SLOVAKIA

Slovak Funeral significantly connects the western and eastern markets
in the funeral business

The funeral exhibition target group are funeral professionals and general public

Production

- Padded Supplies
- Cooling and handling equipment
- Boxes for the deceased, coffins, urns

Municipalities, businesses

- Excavation machinery
- Furniture and appliances for funeral homes

Decoration

- Cemetery managing software products

General public

- Floristry, planting on graves
- Maintenance of graves, decorations, accessories

- Mourning music
- Transportation
- Cremation technology
- Stone-care
- Ikebana, garlands, bouquets
- Memorabilia
- Stone, tombs, accessories
- Funeral costs insurance
- Ecology, coffins, urns, cemeteries
- Calligraphy, engraving works
- Sound and lighting equipment
- Rodent, disinfestation, disinfection

25
ROKOV
NA TRHU

Pozývame vás do nášho stánku na výstave

SLOVAK FUNERAL 2016

EXPO CENTER – Trenčín, 10. – 12. november 2016

Kamil Kubik, Hradiská 23, Sučany; Tel.: 043/429 36 59

E-mail: kamilkubik@outlook.sk, www.kubik-truhly.sk

25
ROKOV
NA TRHU

KUBIK
VÝROBA TRUHIEL

*Som pútník.
Nemám pevný plán.
A nemyslím na návrat.*
(LAO-C')

Kamil Kubik, Hradiská 23, Sučany; Tel.: 043/429 36 59

E-mail: kamilkubik@outlook.sk, www.kubik-truhly.sk